

FORSKERUTDANNINGSUTVALGET

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet

Det kalles inn til møte i Forskerutdanningsutvalget, **torsdag den 11. april 2013 kl. 10.00-11.30**. Møtet skal være i Styrehuset, Institutt for biologi, 2. etasje.

SAK I   GODKJENNING AV INNKALLING OG SAKSLISTE

SAK II   GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE 21. februar 2013

SAK III   ORIENTERINGER

- a) Oversikt over opptak til ph.d.- programmet som er tatt opp ved instituttene og fakultetet, og godkjenning av opplæringsdelen i perioden 15.01.2013-05.04.2013. Blir delt ut i møtet.
- b) Så langt i år har 17 kandidater disputert for ph.d.-graden. Det er vedtatt 1 underkjenning. 30 avhandlinger er levert inn, 1 av disse for dr.philos.-graden.

Faste lenker:

Forskningsutvalget <http://www.uib.no/fa/arbeidsfelt/forskningsutvalget/sakslistet>

SAK 4/13   Underkjenning av avhandling (ph.d.-graden)
Vedtakssak

SAK 5/13   Ny forskrift for ph.d.-graden
Høringssak

SAK 6/13   Forskerutdanningsmelding 2012
Vedtakssak

SAK 7/13   EVENTUELT

Lise Øvreås
Leder

Eli Neshavn Høie
Sekretær

Bergen, 8. april 2013 KRKA

FORSKERUTDANNINGSUTVALGET

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet

Protokoll fra møte i Forskerutdanningsutvalget, **torsdag den 21. februar 2013**. Møterom 1005, Realfagbygget, 1. etasje.

Tilstede: R. Male, MBI, M. Vestrheim, IFT (vara), B. Grung, KI, A. Fernø, BIO, J. A. Olseth, GFI (vara), J. Jacobs, GEO, M. G. Løchen, II (observatør), L. Øverås (leder).

Fra administrasjonen: E. N. Høie og K. Kalvik

SAK I   GODKJENNING AV INNKALLING OG SAKSLISTE
Innkalling og sakliste ble godkjent

SAK II   GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE 4. desember 2012
Protokoll fra ekstraordinært møte 4. desember ble godkjent.

SAK III   ORIENTERINGER

- a) Oversikt over opptak til ph.d.- programmet som er tatt opp ved instituttene og fakultetet, og godkjenning av opplæringsdelen i perioden 26.10.2012-15.01.2013.
- b) Så langt i år har 8 kandidater disputert for ph.d.-graden. Antall disputaser i 2012 var 72, alle for ph.d.-graden. Det ble vedtatt 4 underkjenninger.
- c) Kreditering av deltakelse i Forsker Grand Prix. Viser til brev fra universitetsledelsen om oppfordring til å tildele studiepoeng for deltakelse i Forsker Grand Prix.

Faste lenker:

Forskningsutvalget <http://www.uib.no/fa/arbeidsfelt/forskningsutvalget/sakslistar>

SAK 1/13   Underkjenning av avhandling (ph.d.-graden)
Forskerutdanningsutvalget anbefaler, i samsvar med komitéens uttalelse, at avhandlingen i sin nåværende form ikke finnes verdig til å forsvares for ph.d.-graden. Forskerutdanningsutvalget støtter videre anbefalingen til bedømmelseskomiteen om ny innlevering.

SAK 2/13   Tildeling av studiepoeng for formidlingsaktiviteter/-kurs
Forskerutdanningsutvalget diskuterte poenggiving for ulike kurstilbud som ønskes godkjent inn i formidlingsdelen. Utvalgets medlemmer mener at kurs i akademisk skriving og presentasjon kan være nyttig og god trening for å kunne presentere sin forskning. Kurs i språk vurderes som personmessige tiltak som ikke bør gi uttelling .

SAK 3/13   EVENTUELT
Ingen saker til eventuelt.

Lise Øvreås
Leder

Eli Neshavn Høie
Sekretær

Bergen, 21. februar 2013 KRKA

UNIVERSITETET I BERGEN

Det matematisk – naturvitenskapelige fakultet
FORSKERUTDANNINGSUTVALGET

Sak 5/13 (ePhorte sak 2013/2457)

Møtedato: 11.04.2013

NY FORSKRIFT FOR DEN ORGANISERTE DOKTORGRADSUTDANNINGEN – HØRINGSSAK

Utkast til ny forskrift for den organiserte forskerutdanningen (ph.d.-graden) ble mottatt ved fakultetet 11. mars 2013. Universitetsledelsen ber om tilbakemeldinger fra fakultetene innen 26. april, og tar sikte på at forskriften blir vedtatt i Universitetsstyret i juni. Forskriften vil tre i kraft straks etter vedtak.

UHR vedtok nye retningslinjer i 2011. Det er etter disse retningslinjene den nye forskriften nå er utarbeidet. Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet har ventet på at det utarbeides et nytt reglement for ph.d.-graden, og særlig kommer behovet til syne ved behandling av kompliserte saker.

Fakultetet har utarbeidet et notat som belyser noen av punktene i utkastet til ny forskrift. I tillegg ønsker vi tilbakemelding på alle punkter som fagmiljøene ellers ønsker å spille inn.

FORSLAG TIL HØRINGSSVAR:

Forskerutdanningsutvalget har etter diskusjon i møte 11. april kommet frem til en rekke punkt som det ønsker å melde tilbake til kollegiesekretariatet, og anbefaler at et utkast til svarbrev blir sirkulert blant utvalgets medlemmer før det sendes inn.

08.04.2013 KRKA

Vedlegg

- 1) Brev fra universitetsledelsen
- 2) Utkast til ny forskrift
- 3) Veiledende retningslinjer fra UHR
- 4) Notat fra fakultetet

Fakultetene
Universitetsmuseet i Bergen
Universitetsbiblioteket
Organisasjonene
Studentparlamentet

Referanse
2013/2457-MASE

Dato
04.03.2013

Høring – forslag til revisjon av forskrift for graden philosophiae doctor (ph.d.) ved Universitetet i Bergen

Med dette sendes forslag til revidert forskrift for ph.d. graden ved UiB til høring.

I *Handlingsplan for forskerutdanningen ved UiB (2008-2015)* er det å revidere forskriften ett av tiltakspunktene. Arbeidet med å revidere forskriften ble påbegynt i 2010. Universitets- og høyskolerådet (UHR) arbeidet parallelt med veiledende retningslinjer for ph.d. graden. Det var ønskelig at arbeidet i regi av UHR skulle slutføres før universitetets arbeid med eget reglement ble slutført. Universitetet ga høringsuttalelse til arbeidet i UHR (jnr. 10/13748). De veiledende retningslinjene fra UHR ble vedtatt i mai 2011, de erstatter veiledende forskrift for ph.d.-graden fra 2004.

Universitetets egen forskrift fra 12.06.03 og veiledende retningslinjer fra UHR er lagt til grunn i arbeidet med forslaget, men det er gjort endringer og tilføyelser for det som kjennetegner institusjonen og praksis her. Tema fra handlingsplanen for forskerutdanningen og uttalelsen i høringen av utkastet fra UHR er videre viktige grunnlagsdokumenter.

Forslaget til revidert forskrift innebærer endring i forskriftens struktur. De opprinnelige reglene foreslås i all hovedsak opprettholdt, men delvis med ny ordlyd og ny plassering i dokumentet.

I brev datert 5.2.2013 ble universitetet oversendt uttalelse fra Sivilombudsmannen i sak om konsekvensene av underkjenning av en doktorgradsavhandling. Det er tatt hensyn til de kommentarene Sivilombudsmannen ga til universitetets ph.d.- forskrift i det vedlagte forslaget til revidert forskrift.

De viktigste forslagene til endringer og tilføyelser i forskriften er gjelder følgende punkter:

1. Det foreslås at Den sentrale klagenemnd gis kompetanse for behandling av klager
2. I § 6.1 tredje ledd er det foreslått en presisering om antall veiledere
3. I § 5.5.2 om tvungen avslutning foreslås det en presisering for fusk
4. I § 6.3 er det foreslått en ny bestemmelse om midtveisevaluering
5. I § 9 tredje ledd om rapportering foreslås det at ph.d.-kandidat og veileder har et likeverdig ansvar for rapportering og det vises til virkning av manglende eller utilfredsstillende framdriftsrapportering
6. Av hensyn til felles nasjonal begrepsbruk og ordlyden i universitets- og høyskoleloven foreslås det å endre begrepsbruk fra diplom til vitnemål

7. I de veiledende reglene fra UHR er det foreslått en § 11 som omhandler meldeplikt om arbeidsresultater som har potensiale for næringsmessig utnyttelse. I dette forslaget viser §10.6 til universitetets IPR-reglement, et reglement som også gjelder ph.d. kandidater ved UiB.
8. I § 11.5 er det foreslått en ny regel om omarbeiding av innlevert avhandling
9. Det er foreslått en regel om vedlegg til vitnemål (Diploma Supplement) i § 15
10. Det er foreslått regler om fellesgrader og cotutelle i § 19

I høringsrunden bes det om kommentarer hele reglementet og til endringene spesielt. I tillegg bes det om forslag til forhold som det eventuelt er ønskelig å regulere i forskriften og som ikke er dekket i forslaget. Regelen om omarbeiding av innlevert avhandling i § 11.5 og hva som skal anses å være en «mindre omarbeiding» av avhandlingen er eksempel på en bestemmelse det bes om kommentarer til. Det bes også om kommentarer til om det er ønskelig med en regel om midtveisevaluering (§6.3) og om det er behov for å klargjøre konsekvenser av manglende eller utilfredsstillende framdriftsrapportering, slik det er foreslått i § 9 tredje ledd.

Fristen til å komme med kommentarer er 5. april 2013, med sikte på at en revidert forskrift skal kunne vedtas av universitetsstyret i juni 2013.

I det nevnte brevet fra Sivilombudsmannen framgår det også at han har sendt brev til Kunnskapsdepartementet om at manglende lovregulering av doktoranders rettsstilling i saker hvor det påstås at innlevert doktoravhandling ikke er i samsvar med kravene til vitenskapelig redelighet, er en mangel ved lovverket.

I tillegg til kommentarer i denne høringsrunden, vil det også bli innhentet kommentar fra Kunnskapsdepartementet.

Seniorkonsulent Marianne Seim ved Kollegiesekretariatet, 55582029 kan kontaktes om forskriften og endringsforslagene, dersom det er ønskelig.

Vennlig hilsen

Sigmund Grønmo
rektor

Kari Tove Elvbakken
universitetsdirektør

Vedlegg:

Utkast til forskrift for graden philosophiae doctor (ph.d.) ved Universitetet i Bergen

Veiledende retningslinjer for graden philosophiae doctor (ph.d.) vedtatt av styret i Universitets- og høyskolerådet 28.04.2011.

Kopi
Studieadministrativ avdeling
Personal- og organisasjonsavdelingen
Forskningsadministrativ avdeling

Utkast til:**FORSKRIFT FOR GRADEN PHILOSOPHIAE DOCTOR (Ph.d.) VED UNIVERSITETET I BERGEN**

Vedtatt av universitetsstyret ved Universitetet i Bergen ... med hjemmel i lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler § 3-3 og § 3-9.

DEL I INNLEDENDE BESTEMMELSER**§ 1 Forskriftens virkeområde**

Forskriften gjelder for all utdanning som fører frem til graden philosophiae doctor (ph.d.), med disse unntakene:

Dersom det i den enkelte ph.d.-kandidats opplæringsdel inngår kurs/emner som normalt tilbys på masternivå (300-emner), gjelder de reglene som er fastsatt for disse nivåene, jf. lov om universiteter og høyskoler, forskrift om opptak, studier, vurdering og grader ved Universitetet i Bergen og fakultetenes utfyllende regler til nevnte forskrift, og de enkelte studieplanene og emnebeskrivelsene.

For ph.d.-kandidater som i forbindelse med fellesgrader oppholder seg ved andre institusjoner eller arbeidsplasser som ledd i forskerutdanningen, gjelder vedkommende institusjons regler.

For opplæringsdelen, jf. § 7, gjelder universitets- og høyskolelovens disiplinærregler ved siden av forskriften her, jf. lovens § 4-7. For øvrig gjelder disiplinærreglene i forskriften her, jf. § 5.5.2.

Dersom ph.d.-kandidaten også er arbeidstaker ved Universitetet i Bergen eller andre steder, gjelder også lover og avtaler som er fastsatt for arbeidsforholdet.

§ 2 Målsetting, omfang og innhold for ph.d.-utdanningen**§ 2.1 Målsetting for ph.d.-utdanningen**

Ph.d.-utdanningen skal kvalifisere for forskning av internasjonal standard og for annet arbeid i samfunnet hvor det stilles store krav til vitenskapelig innsikt og analytisk tenkning, i samsvar med god vitenskapelig skikk og forskningsetiske standarder.

Ph.d.-utdanningen skal gi ph.d.-kandidaten kunnskap, ferdigheter og kompetanse i tråd med det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket.

§ 2.2 Omfang av ph.d.-utdanningen

Utdanningen omfatter et selvstendig forskningsarbeid som skal dokumenteres med en vitenskapelig avhandling av internasjonal standard på høyt faglig nivå. I tillegg skal ph.d.-kandidaten ha en opplæringsdel i faglig kontekst, metode og teori som gir faglig dybde og bredde i eget fag, samtidig som faget settes inn i en videre ramme. I forskerutdanningen skal ph.d.-kandidaten også få trening i formidling av faglig arbeid overfor fagfeller, studenter og allmennheten.

§ 2.2 Innhold i ph.d.-utdanningen

Ph.d.-utdanningen er normert til tre (3) års fulltidsstudier og inkluderer en opplæringsdel av minimum 30 studiepoengs omfang.

Ph.d.-utdanningens viktigste komponent er et selvstendig forskningsarbeid som gjennomføres under aktiv veiledning.

Ph.d.-graden tildeles på grunnlag av:

1. Godkjent vitenskapelig avhandling

2. Godkjent gjennomføring av kursdelen, eventuelt annen godkjent faglig skoling eller kompetanse
3. Godkjent prøveforelesning over oppgitt emne
4. Godkjent offentlig forsvar av avhandlingen (disputas)

§ 3 Ansvar for ph.d.-utdanningen

Styret ved Universitetet i Bergen har det overordnede ansvaret for forskerutdanningen ved institusjonen. Ansvar for gjennomføringen av forskerutdanningen er delegert til fakultetene innenfor deres respektive fagområder. Ansvar for koordinering av tverrfaglig og tverrfakultær doktorgradsutdanning skal ivaretas av et vertsfakultet.

§ 4 Kvalitetssikring

Kvalitetssystem for utdanningsvirksomheten ved Universitetet i Bergen omfatter også ph.d.-utdanningen. Fakultetene skal kvalitetssikre ph.d.-utdanningen i tråd med dette systemet.

DEL II OPPTAK

§ 5 Opptak

§ 5.1 Vilkår for opptak

For opptak til ph.d.-utdanningen må søkeren normalt ha en femårig mastergrad, jamfør beskrivelsene i kvalifikasjonsrammeverket om andre syklus. Fakultetet kan etter særskilt vurdering godkjenne annen likeverdig utdanning som grunnlag for opptak. Fakultetet kan i utfyllende regler stille ytterligere krav til kvalifikasjoner etter kriterier som er åpent tilgjengelige og i tråd med institusjonens rekrutteringspolitikk og faglige profil.

Søknad om opptak til organisert forskerutdanning:

[Søknadsskjema](#)

[Avtale om opptak](#) (her er det kommet ny mal fra UHR)

Søknaden bør inneholde:

1. Dokumentasjon for utdanningen som skal ligge til grunn for opptaket
2. Prosjektbeskrivelse som omfatter:
  - faglig redegjørelse for prosjektet
  - fremdriftsplan
  - finansieringsplan
  - dokumentasjon av spesielle behov for faglige og materielle ressurser
  - eventuelle planer for opphold ved annen (inkl. utenlandske) forskningsinstitusjon eller virksomhet
  - faglig formidling
  - opplysninger om eventuelle immaterialrettslige restriksjoner for å beskytte andres rettigheter
  - plan for opplæringsdelen og formidlingsdelen
  - forslag om minst én veileder og angivelse av tilknytning til aktivt forskningsmiljø
  - redegjørelse for eventuelle rettslige og etiske problemstillinger prosjektet reiser og hvordan disse kan avklares. Det skal fremgå av søknaden om prosjektet er avhengig av tillatelse fra forskningsetiske komiteer eller andre myndigheter eller fra private (som informanter, pasienter og foreldre). Slike tillatelser bør om mulig være innhentet og legges ved søknaden

Det fagmiljøet ph.d.-kandidaten skal knyttes til, skal delta aktivt i utformingen av prosjektbeskrivelsen og i opplegget for selve forskerutdanningen.

Ph.d.-kandidaten og hovedveileder bør raskest mulig og senest innen tre (3) måneder etter opptak sammen gå igjennom prosjektbeskrivelsen og vurdere eventuelle behov for justeringer. Prosjektbeskrivelsen bør gjøre rede for tema, problemstillinger samt valg av teori og metode.

Institusjonen kan kreve residensplikt.

Det skal normalt søkes om opptak til ph.d.-utdanning innen tre (3) måneder etter oppstart av det forskningsprosjektet som skal lede frem til ph.d.-graden. Dersom det gjenstår mindre enn ett (1) års fulltidsarbeid med forskningsprosjektet ved søknadstidspunkt, skal søkeren avvises, jf. § 5.3.

Dersom søker ønsker å bruke et annet språk i avhandlingen enn det som er godkjent i forskriftens § 10.4, skal søknad om dette leveres sammen med planen for studiet.

Fakultetet fastsetter søknadsskjema og kan fastsette krav til ytterligere dokumentasjon.

Fakultetet kan sette ytterligere vilkår for opptak i sine utfyllende regler.

§ 5.2 Framgangsmåten ved opptak

Søknad om opptak skal stiles til det fakultetet som har det fagområdet det søkes opptak til og sendes gjennom det instituttet søkeren ønsker å bli knyttet til. Fakultetet kan i sine utfyllende regler fastsette kriterier for rangering mellom kvalifiserte søkere hvis antallet søkere overstiger opptakskapasiteten.

Dersom søkers prosjekt tilsier at det kan være aktuelt med tilknytning til flere fagmiljø, skal det før opptak innhentes uttalelse fra disse fagmiljøene og deres respektive institutter. Det skal stilles opp en tentativ prosentvis fordeling av innsats fra fagmiljøene og fra eventuelle eksterne partner.

Avgjørelsen om opptak baseres på en samlet vurdering av prosjektbeskrivelsen, søkerens formelle kvalifikasjoner, tilstrekkelige ressurser for gjennomføringen og den innsendte planen for forskerutdanning og skjer etter innstilling fra vedkommende institutt. Dersom prosjektets art gir grunn til det, skal det legges vekt på planens redegjørelse for de rettslige og etiske problemstillingene.

Fra tilsagn om opptak er gjort kjent for doktorgradskandidaten, skal det ikke gå mer enn én måned før signert avtale om forskerutdanning foreligger.

§ 5.3 Opptaksvedtak

Vedtaket om opptak gjøres av fakultetet selv. Vedtaket baseres på en samlet vurdering av søknaden, se § 5.2 tredje ledd.

I vedtaket skal minst én veileder oppnevnes, ansvaret for håndtering av andre behov som er skissert i søknaden plasseres, og avtaleperioden/opptaksperioden fastsettes med startdato og sluttdato. Startdato settes lik startdato for finansiering. Eventuell forlengelse av avtaleperioden må relateres til rettighet som arbeidstaker eller avklares spesielt i forhold til kandidatens finansieringsgrunnlag.

Opptak skal nektes hvis:

- avtaler med eksterne tredjepart er til hinder for offentliggjøring og offentlig forsvar av avhandlingen
- de immaterialrettslige avtalene som er inngått, er så urimelige at institusjonen ikke bør medvirke i prosjektet
- søkeren ikke vil kunne oppfylle kravet om at minimum ett år av prosjektet skal gjennomføres etter at vedkommende er tatt opp til ph.d.-utdanningen, jf. § 5.1

§ 5.4 Opptaksperiode

Ph.d.-utdanningen er normert til tre (3) års fulltidsstudier. Det er ikke anledning til å planlegge gjennomføring av ph.d.-utdanningen med en progresjon som gir lengre studieløp enn seks

(6) år. Fakultetet kan i sine utfyllende regler ha strengere krav til progresjon under studieløpet.

Maksimaltid på et ph.d.-program er 8 år fra startdato. Lovfestede permisjoner og pliktarbeid medregnes ikke.

Avtaleperioden kan forlenges ved permisjoner som følger av kandidatens rettigheter som arbeidstaker, eller gjennom rettigheter gitt gjennom andre finansieringskilder.

Ved lovhjemlede avbrudd forlenges opptaksperioden tilsvarende.

Opptaksperioden kan etter søknad forlenges på annet grunnlag. I søknaden må det vedlegges en redegjørelse for hva som er gjort/publisert og hva som gjenstår av doktorgradsarbeidet. Søknaden kan innvilges der fakultetet etter en samlet vurdering finner at prosjektet vil kunne gjennomføres i forlengelsesperioden. Bekreftelse fra veileder og grunnenhet om veiledning i forlengelsesperioden må foreligge.

Ved innvilgelse av forlengelsen kan fakultetet selv sette ytterligere vilkår.

Etter opptaksperiodens utløp opphører partenes rettigheter og plikter etter ph.d.-avtalen, slik at ph.d.-kandidaten kan miste sin rett til veiledning, kursdeltakelse og tilgang til universitetets infrastruktur. Ph.d.-kandidaten kan likevel søke om å få levere inn avhandlingen til bedømmelse for ph.d.-graden.

§ 5.5 Avslutning før avtalt tid

§ 5.5.1 Frivillig avslutning

Ph.d.-kandidaten, veilederen eller fakultetet kan ta initiativ til å avtale at ph.d.-utdanningen avsluttes før avtalt tid. Ved slik frivillig avslutning av ph.d.-utdanningen skal det ved egen avtale fastsettes hvordan partene ordner spørsmål om eventuelle tilsettingsforhold, finansiering, utstyr og rettigheter til resultater.

Ved frivillig avslutning som skyldes ph.d.-kandidatens ønske om å skifte prosjekt eller overgang til annet fakultet, skal ph.d.-kandidaten søke nytt opptak på grunnlag av det nye prosjektet.

En avhandling som er utarbeidet under organisert veiledning i et forskerutdanningsløp, kan ikke leveres inn til bedømmelse som en fri doktorgrad.

§ 5.5.2 Tvungen avslutning

Fakultetet kan beslutte tvungen avslutning før avtalt tid av den organiserte forskerutdanningen ph.d.-kandidaten er tatt opp til. Slik tvungen avslutning kan besluttes hvis ett eller flere av følgende forhold foreligger:

- Gjentatte og vesentlige brudd fra ph.d.-kandidaten side av informasjons-, oppfølgings- eller rapporteringsplikt
- Vesentlig forsinkelse i fremdriften av forskningsprosjektet av en slik art at det skaper begrunnet tvil om ph.d.-kandidaten vil kunne fullføre prosjektet innenfor avtalt tid. For å danne grunnlag for tvungen avslutning, må den vesentlige forsinkelsen skyldes forhold som ph.d.-kandidaten selv har herredømme over
- Vesentlig forsinkelse i gjennomføringen av opplæringsdelen, grunnet forhold som ph.d.-kandidaten selv har herredømme over
- Brudd på de forskningsetiske retningslinjer som gjelder for fagområdet, som fusk som rammes av reglene i universitets- og høyskolelovens § 4-7

- Opptreden fra en kandidat som bryter med den tilliten som må foreligge mellom universitet og ph.d.-kandidat under gjennomføringen, også straffbare forhold knyttet til gjennomføringen av ph.d.-utdanningen

Vedtaket om tvungen avslutning gjøres av det fakultetet hvor ph.d.-kandidaten er opptatt etter innstilling fra grunnenhet. Vedtaket kan klages til Den sentrale klagenemnd.

Dersom ph.h.-kandidaten er tilsatt ved universitetet, kan avtalen kun avsluttes dersom vilkårene for oppsigelse eller avskjed i tjenestemannsloven er oppfylt.

§ 5.6 Ph.d.-avtalen

Opptak til ett av universitetets ph.d.-programmer formaliseres gjennom en skriftlig avtale innenfor rammen av standardavtalen for opptak vedtatt av universitetsstyret. Avtalen underskrives av ph.d.-kandidat, veileder(e), institutt og det fakultetet ph.d.-kandidaten er tatt opp ved. Avtalen regulerer partenes rettigheter og plikter i opptaksperioden og skal sikre at ph.d.-kandidaten deltar regelmessig i et aktivt forskermiljø og legge til rette for at ph.d.-utdanningen skal kunne gjennomføres til avtalt tid. Veileder som eventuelt oppnevnes etter opptakstidspunktet skal underskrive avtalen umiddelbart etter oppnevning. Minst én veileder skal være oppnevnt ved opptakstidspunktet, jf § 5.3.

Ph.d.-kandidater som tilsettes ved Universitetet i Bergen undertegner egen arbeidsavtale.

For ph.d.-kandidater med finansiering fra, tilsetting hos eller andre bidrag fra en ekstern part, skal det, i tråd med fastsatte retningslinjer, inngås egen avtale mellom kandidaten, fakultetet og den eksterne parten.

Dersom ph.d.-kandidaten er knyttet til annen arbeidsplass, skal det inngås avtale som regulerer arbeidsvilkårene, også tid til doktorgradsarbeidet, driftsmidler og behov for vitenskapelig utstyr. Avtalen skal sikre at ph.d.-kandidaten deltar regelmessig i et aktivt forskningsmiljø og legge til rette for at forskerutdanningen kan gjennomføres til avtalt tid.

I tilfeller hvor ph.d.-kandidaten skal ha tilknytning til utenlandske institusjoner, må institusjonens retningslinjer for slikt samarbeid følges og egne avtaler inngås på fastsatte skjema. Avtalen skal normalt foreligge sammen med opptaksavtalen.

Avtalen skal angi tidspunktet forskerutdanningen påbegynnes.

Vesentlige endringer i avtalen som påvirker gjennomføringen av forskningsprosjektet eller opplæringsdelen, skal forelegges fakultetet til eventuell godkjenning.

§ 5.7 Infrastruktur

Ph.d.-kandidaten skal ha nødvendig infrastruktur for gjennomføring av forskningsprosjektet til disposisjon. Avgjørelsen av hva som anses som nødvendig infrastruktur for gjennomføring, tas ved grunnenhet/fakultet. For ph.d.-kandidaten med ekstern finansiering og/eller arbeidsplass, inngås det avtale mellom grunnenhet/fakultet og ekstern part i forbindelse med det enkelte forskningsprosjektet. Slik avtale skal som hovedregel foreligge på det tidspunkt opptaksvedtaket for den aktuelle ph.d.-kandidaten gjøres, eller umiddelbart etterpå.

DEL III GJENNOMFØRING

§ 6. Veiledning

§ 6.1 Veiledning

Arbeidet med doktoravhandlingen skal foregå under individuell veiledning, og ph.d.-kandidaten skal ha jevnlig kontakt med sin(e) veileder(e) og skal inngå i et aktivt forskningsmiljø. Ph.d.-kandidaten skal ha anledning til å få sitt avhandlingsarbeid drøftet i seminar.

Når arbeidet med en doktorgradsavhandling involverer flere institutt, skal faglig kreditt og eventuell økonomisk uttelling for det enkelte institutt nedfelles i egen avtale (opptaksavtale del B). Dette gjelder også når veilederne for en avhandling kommer fra ulike institutt. Se eget punkt i opptaksavtalen om dette.

Ph.d.-kandidaten bør som hovedregel ha to veiledere, hvor en oppnevnes som hovedveileder. Veilederne oppnevnes av fakultetet selv og hovedveileder bør være oppnevnt på opptakstidspunktet. I tillegg kan det oppnevnes en eller flere medveiledere. Veileder(e) skal ha doktorgrad eller tilsvarende faglig kompetanse innenfor fagfeltet og være aktive forskere. Minst en av de oppnevnte veilederne bør ha tidligere erfaring fra veiledning av kandidater på master- og/eller ph.d.-nivå.

Hovedveileder har det faglige og administrative hovedansvaret for forskerutdanningen for ph.d.-kandidaten og skal være ph.d.-kandidatens primære kontakt i det daglige. Hovedveileder skal normalt være tilsatt ved det fakultet der ph.d.-kandidaten er tatt opp, eller fra institusjoner godkjent av fakultetet. Ekstern veileder kan være hovedveileder basert på avtaler mellom den institusjonen vedkommende er ansatt ved og UiB. Dersom fakultetet oppnevner ekstern hovedveileder, skal det oppnevnes medveileder fra fakultetet.

Medveileder(e) er øvrig(e) fagperson(er) som gir veiledning og som deler det faglige ansvaret for ph.d.-kandidaten med hovedveileder.

Ekstern veileder er en veileder fra et annet fakultet enn det ph.d.-kandidaten er tatt opp ved, eller som kommer fra en institusjon utenfor Universitetet i Bergen.

Habilitetsreglene i forvaltningslovens § 6 flg. gjelder for veilederne.

§ 6.2 Veiledningens innhold

Ph.d.-kandidaten og veiledere bør ha jevnlig kontakt. Kontakthyppheten bør fremgå av den årlige fremdriftsrapporteringen, jf. § 9.

Veilederne plikter å holde seg orientert om fremdriften i ph.d.-kandidatens arbeid og vurdere den i forhold til prosjektbeskrivelsens fremdriftsplan, jf. § 5.1.

Veileder plikter å følge opp faglige forhold som kan medføre forsinket gjennomføring av forskerutdanningen, slik at denne kan fullføres innenfor normert tid.

Veilederne skal gi råd om formulering og avgrensning av tema og problemstillinger, drøfte og vurdere hypoteser og metoder, drøfte resultater og tolkningen av disse, drøfte opplegg og gjennomføring av fremstillingen, som disposisjon, språklig form og dokumentasjon og gi hjelp til orientering i faglitteratur og datagrunnlag i forhold til bibliotek og arkiv. Veilederne bør gi ph.d.-kandidaten veiledning i forskningsetiske spørsmål knyttet til avhandlingen.

§ 6.3 Midtveisevaluering

Hver ph.d.-kandidat skal gjennomgå en midtveisevaluering. Fakultetet bestemmer tidspunkt og form og kan gi alminnelige retningslinjer. Som hovedregel skal midtveisevalueringen inkludere faglige innspill fra forskere innenfor ph.d.-kandidatens eget fagfelt og/eller tilgrensende fagfelt.

Midtveisevalueringen, i likhet med den jevnlige rapporteringen, har som hovedformål å hjelpe ph.d.-kandidaten, ved å identifisere forhold som medfører risiko for at prosjektet stanser opp eller blir forsinket, samt å gi innspill som kan øke kvaliteten i arbeidet. Fakultet, veileder(e) og ph.d.-kandidat plikter aktivt å følge opp forhold som kan medføre fare for forsinket eller

manglende gjennomføring av forskerutdanningen, slik at utdanningen, så langt som mulig, kan bli gjennomført innenfor normert tidsramme.

§ 6.4 Avslutning av veiledningen

Ph.d.-kandidaten og veileder kan ved enighet be fakultetet om å oppnevne ny veileder for ph.d.-kandidaten. Veileder kan ikke fratre før ny veileder er oppnevnt.

Hvis en ph.d.-kandidat eller veileder finner at den annen part ikke etterlever sine forpliktelser slik de er spesifisert i denne forskriften og i tilhørende avtaler, plikter den part som hevder at det foreligger brudd på forpliktelser å ta dette opp med den annen part. Ph.d.-kandidaten og veileder skal i fellesskap søke å finne en løsning på situasjonen som er oppstått.

Hvis partene etter drøfting ikke er kommet fram til enighet om hvordan situasjonen skal løses, kan ph.d.-kandidaten eller veileder be om å bli løst fra veiledningsavtalen. En anmodning om å bli løst fra veiledningsavtalen skal sendes til fakultetet, som eventuelt vedtar å løse ph.d.-kandidat og veileder fra avtalen.

I forbindelse med denne beslutningen skal fakultetet påse at kandidaten skriver under veilederavtale med ny veileder.

Veilederen/veilederne og fakultetet skal påse at rettighetstvister og eventuelle andre forhold som kan medføre konflikter, i størst mulig grad avklares på et tidlig tidspunkt, slik at det ikke oppstår fare for forsinkelse i ph.d.-kandidatens prosjekt.

Tvister om veileders og ph.d.-kandidatens faglige rettigheter og plikter kan bringes inn av partene til behandling og avgjørelse ved vedkommende fakultetet. Avgjørelsen fra fakultetet kan påklages til Den sentrale klagenemnd.

§ 7 Opplæringsdelen

§ 7.1 Opplæringsdelen formål

Ph.d.- utdanningen skal være lagt opp slik at den skal kunne fullføres innenfor normert tidsramme.

Institusjonen har ansvar for at opplæringsdelen, sammen med avhandlingsarbeidet, gir utdanning på høyt faglig nivå og etter internasjonal standard, med gjennomføring av et vitenskapelig arbeid, trening i faglig formidling og innføring i forskningsetikk, vitenskapsteori og vitenskapsmetode. Opplæringen skal sammen med forskningsarbeidet bidra til oppnåelse av forventet læringsutbytte i tråd med det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket.

Dersom institusjonen ikke selv tilbyr hele opplæringsdelen, skal forholdene legges til rette for at ph.d.-kandidaten får tilsvarende opplæring ved andre institusjoner.

§ 7.2 Opplæringsdelen omfang

Opplæringsdelen skal tilsvare minst 30 studiepoeng, hvorav minst 20 studiepoeng skal avlegges etter opptak. Elementer som skal inngå i opplæringsdelen, bør ikke være eldre enn fem (5) år ved opptaksdato.

Opplæringsdelen skal være gjennomført og godkjent før avhandlingen innleveres. Alle elementer som inngår i opplæringsdelen skal dokumenteres.

§ 7.3 Opplæringsdelen innhold

Opplæringsdelen av forskerutdanningen skal inneholde faglig og metodisk skolering som er ønskelig av hensyn til arbeidet med avhandlingen og for kvalifisering til yrker hvor det stilles store krav til vitenskapelig innsikt. I tillegg skal opplæringsdelen gi trening i formidling av

faglig arbeid overfor fagfeller, studenter og allmennheten. Opplæringsdelen skal inneholde vitenskapsteori og etikk med et omfang som minst gir fem (5) studiepoeng.

Fakultetet er ansvarlig for å gi alle ph.d.-kandidater tilbud om opplæring på høyt vitenskapelig nivå. Dersom fakultetet ikke selv arrangerer hele opplæringsdelen, skal fakultetet legge til rette for at ph.d.-kandidaten får tilsvarende opplæring ved andre enheter/fakulteter, eller ved en annen institusjon som gir godkjent doktorgradsopplæring. Faglige nettverk og forskerskoler kan involveres.

Opplæringen kan gis dels som regelmessige forelesninger/seminarer, dels som kortere intensive samlinger eller i annen form godkjent av fakultetet. I de fag der det ikke foreligger egnet kurstilbud, kan individuelt lesepensum godkjennes som del av opplæringen. Som et ledd i opplæringsdelen kan ph.d.-kandidaten holde vitenskapelige innlegg, seminar eller forelesninger og på denne måten få øvelse i faglig formidling. Populærvitenskapelig arbeid som krever tilnærmet samme arbeidsinnsats, kan godkjennes som tilsvarende skoloring i faglig formidling.

Alle som er tatt opp til forskerutdanning, skal følge opplæringsdelen. Det kreves dokumentasjon for at ph.d.-kandidaten har tilegnet seg nødvendige faglige kunnskaper. Slik dokumentasjon kan skje gjennom obligatoriske praktiske øvelser, skriftlige eller muntlige prøver, forelesninger, seminarundervisning eller i form av vitenskapelige og/eller populærvitenskapelige artikler eller i annen form godkjent av fakultetet.

Fakultetet kan likevel fritta for deltakelse i deler av opplæringsprogrammet når tilsvarende krav er oppfylt ved annen enhet/fakultet eller institusjon som gir godkjent opplæring. Det kan også gis helt eller delvis fritak for slik deltakelse dersom annen opplæring eller forskningsmessig erfaring som gir tilsvarende kompetanse, kan dokumenteres, for eksempel ved forskningsopphold ved annen forskningsinstitusjon, gjennom faglige nettverk og deltakelse i nasjonale eller internasjonale forskerkurs og forskerskoler.

§ 8 Ph.d.-kandidatens rettigheter ved permisjon

Ph.d.-kandidater som har foreldrepermisjon fra ph.d.-utdanningen, kan likevel følge undervisning og avlegge eksamener i emner og kurs som skal inngå som en del av kandidatens opplæringsdel under permisjonstiden, i tråd med lov om folketrygd (folketrygdloven), kapittel 14, § 14-10, fjerde ledd.

§ 9 Rapportering

I løpet av avtaleperioden skal ph.d.-kandidaten og hovedveileder, hvert år levere separate skriftlige rapporter om framdriften av forskerutdanningen. Rapportene skal sendes til og godkjennes av fakultetet eller av andre enheter som fakultetet har delegert dette til.

Fakultet, veileder(e) og ph.d.-kandidaten plikter aktivt å følge opp forhold som kan medføre fare for forsinket eller manglende gjennomføring av forskerutdanningen, slik at utdanningen, så langt som mulig, kan bli gjennomført innenfor normert tidsramme.

Ph.d.-kandidat og veileder har et likeverdig ansvar for rapportering. Manglende eller utilfredsstillende framdriftsrapportering kan medføre tvungen avslutning av forskerutdanningen før avtaleperiodens utløp. Veiledere som unnlater å følge opp rapporteringsplikten kan bli fratatt veilederansvaret.

§ 10 ph.d.-avhandlingen

§ 10.1 Krav til avhandlingen

Avhandlingen skal være et selvstendig vitenskapelig arbeid av internasjonal standard og på et høyt faglig nivå når det gjelder problemformuleringer, begrepsmessig presisering, metodisk, teoretisk og empirisk grunnlag, dokumentasjon og framstillingsform. Avhandlingen

skal kunne bidra til å utvikle ny faglig kunnskap og ha et faglig nivå som tilsier at den vil kunne publiseres som en del av fagets vitenskapelige litteratur.

Avhandlingen kan være et frittstående arbeid eller en videreføring av faglig arbeid som er utført tidligere i studiet.

Flere arbeider kan godkjennes som deler av avhandlingen når de etter sitt innhold utgjør et hele. I tillegg til de enkelte delene skal det da utarbeides et sammendrag som gjør nærmere rede for helheten i avhandlingen.

Et arbeid eller deler av arbeid som ph.d.-kandidaten tidligere har fått godkjent for doktorgraden ved norsk eller utenlandsk universitet eller høyskole, kan ikke bli gjenstand for bedømmelse, selv om arbeidet innleveres i omarbeidet form.

§ 10.2 Fellesarbeid

Fellesarbeid godtas til bedømmelse (også som ett av flere arbeider, jf. 10.1) forutsatt at ph.d.-kandidatens bidrag representerer en selvstendig innsats som kan identifiseres i den utstrekning det er nødvendig for vurderingen. I slike tilfeller skal det innhentes erklæringer fra de øvrige forfatterne, eller sentrale representanter for disse og eventuelt andre som har fulgt arbeidet, slik at ph.d.-kandidatens innsats kan identifiseres. Fellesarbeid bør i størst mulig grad avtales på forhånd.

Dersom et skriftlig arbeid er blitt til i samarbeid med andre forfattere, skal ph.d.-kandidaten følge normene for medforfatterskap som er allment akseptert i fagmiljøet og i henhold til internasjonale standarder.

I avhandlinger hvor det inngår arbeider med flere forfattere, skal det følge en underskrevet erklæring som beskriver ph.d.-kandidatens innsats i hvert enkelt arbeid.

§ 10.3 Arbeider som ikke godtas

Arbeid som har vært godtatt som grunnlag for tidligere avlagte eksamener eller grader, kan ikke antas til bedømmelse med mindre arbeidet inngår som en mindre del av en avhandling som består av flere sammenhengende arbeider. Data, analyser eller metoder fra tidligere grader kan likevel benyttes som grunnlag for arbeid med ph.d.-prosjektet.

Ved bruk av publiserte arbeider kan disse ikke godtas som del av avhandlingen hvis de ved opptakstidspunkt er eldre enn fem (5) år fra publiseringsdato. Det kan dispensere fra dette kravet dersom helt ekstraordinære forhold tilsier det.

Avhandlingen kan innleveres for bedømmelse ved kun ett lærested, jf § 11.3.

§ 10.4 Språk

Avhandlingen skal være skrevet på engelsk, norsk, svensk, dansk, tysk eller fransk. Dersom doktorgradskandidaten ønsker å benytte et annet språk enn disse, skal det være søkt og gitt særskilt tillatelse til dette ved opptak, jf. § 5.1.

§ 10.5 Offentlig tilgjengelighet

Avhandlingen skal være offentlig tilgjengelig senest to uker før disputasen holdes. Avhandlingen gjøres tilgjengelig i den form den ble innlevert til bedømmelse, eventuelt etter omarbeiding på grunnlag av komiteens foreløpige kommentarer, jf. § 11.5.

Det kan ikke gis restriksjoner på offentliggjøring og publisering av en doktorgradsavhandling, med unntak for en på forhånd avtalt utsettelse av datoen for offentliggjørelse/publisering. Slik utsettelse kan skje når forskerutdanningen delvis eller i sin helhet er finansiert av en ekstern part og for at den eksterne parten skal kunne ta stilling til patentering/kommersialisering, jf

opptaksavtalens del C. Ekstern part kan ikke stille vilkår om at hele eller deler av doktorgradsavhandlingen ikke skal kunne offentliggjøres eller publiseres.

Ved publisering av avhandlingen skal ph.d.-kandidater følge gjeldende retningslinjer for kreditering av institusjoner. Hovedregelen er at en institusjon skal oppgis som adresse i en publikasjon dersom den har gitt et nødvendig og vesentlig bidrag til eller grunnlag for en forfatters medvirkning til det publiserte arbeidet. Samme forfatter skal oppgi også andre institusjoner som adresse dersom disse i hvert enkelt tilfelle tilfredsstillende til medvirkning.

§ 10.6 IPR- rettigheter

Universitetets IPR- reglement gjelder for alle som er tatt opp som kandidater innenfor et doktorgradsprogram ved Universitetet i Bergen. Dersom kandidaten er ansatt ved en institusjon som har et annet reglement enn det UiB har, må forhold knyttet til IPR og regulering av rettigheter mellom samarbeidende institusjoner nedfelles i avtale.

Den som skaper et forsknings- eller arbeidsresultat, har i utgangspunktet rettighetene til dette med mindre annet følger av lov, avtale eller Reglement om håndtering av ansattes rettigheter til forsknings- og arbeidsresultater ved Universitetet i Bergen. I reglementet er det bestemmelser om plikten som er gitt i lov om å melde fra om resultater som fra forskning som kan ha potensial for næringsmessig utnytting.

§ 10.7 Innlevering til ny bedømmelse

En doktorgradsavhandling som ikke er blitt godkjent ved en tidligere bedømmelse, kan innleveres til ny bedømmelse i omarbeidet form, enten som eneste arbeid eller som ett av flere sammenhengende arbeider.

En avhandling som ikke godkjennes for disputas, kan bedømmes i omarbeidet utgave først seks (6) måneder etter at institusjonen har vedtatt dette. Ny bedømmelse kan bare finne sted én gang.

Ph.d.-kandidaten skal ved ny innlevering opplyse om at arbeidet tidligere har vært bedømt og ikke blitt funnet verdig til å forsvares.

§ 10.8 Sammendrag av avhandlingen, pressemelding

Det skal utarbeides et sammendrag av avhandlingen på engelsk (1 - 3 sider), med sikte på å gjøre avhandlingen og dens resultater kjent for forskningsmiljø i inn- og utland. Sammendraget skal følge avhandlingen.

I god tid før disputasen finner sted, skal kandidaten utforme en pressemelding som sendes fakultetet til godkjenning. Pressemeldingen skal utformes i samsvar med den malen som vedtas.

Fakultetet har ansvar for at pressemeldingen blir sendt til Kommunikasjonsavdelingen, senest to uker før disputasen finner sted.

Fakultetet har ansvar for informasjon til ph.d.-kandidatene om prosedyrene i forbindelse med offentliggjøring av doktorgradsarbeidet. Retningslinjer og eksempler på pressemelding sendes doktoranden når avhandlingen er godkjent.

DEL IV FULLFØRING

§ 11 Bedømmelse

§ 11.1 Grunnlag for bedømmelse

Doktorgraden tildeles på grunnlag av:

- a. Godkjent gjennomføring av opplæringsprogrammet, eventuelt annen godkjent faglig skolering eller kompetanse
- b. Godkjent vitenskapelig avhandling
- c. Godkjent prøveforelesning over oppgitt emne og et tilfredsstillende forsvar i en offentlig disputas

§ 11.2 Tidsbruk fra innlevering til disputas

Institusjonen må bestrebe at tiden fra innlevering av avhandlingen til disputas er kortest mulig. Det skal normalt ikke gå mer enn fem (5) måneder fra innlevering til disputas.

Det er hovedveileders ansvar å gjøre fakultetet oppmerksom på at innlevering er nært forestående, slik at nødvendige forberedelser kan starte.

§ 11.3 Innlevering, tilbaketrekking

Søknad om å få avhandlingen bedømt rettes til det fakultet ph.d.-kandidaten er knyttet til. Med søknaden skal det følge det antallet eksemplarer av avhandlingen som fakultetet bestemmer. Sammen med søknaden skal det foreligge dokumentasjon for at opplæringsdelen er fullført og godkjent, jf § 7.2. Dersom avhandlingen godkjennes til disputas, leveres ytterligere det antallet eksemplarer som kreves av det enkelte fakultet. Avhandlingen leveres i standardisert format og i den form (papirbasert/elektronisk) fakultetet bestemmer.

Et innlevert arbeid kan ikke trekkes tilbake før det er endelig avgjort om det er verdig til å forsvares for ph.d.-graden. Avhandlingen vil bli vurdert slik den er innlevert.

Som vedlegg til søknaden skal følge:

- Avhandlingen i godkjent format og i henhold til institusjonens bestemmelser i den form og det antall eksemplarer institusjonen har bestemt
- Dokumentasjon av nødvendige tillatelser, (jf § 5.1)
- Medforfattererklæringer hvor dette er påkrevd i henhold til (§ 10.1)
- Erklæring om doktorgradsarbeidet leveres inn til bedømmelse for første eller andre gang
- Erklæring om at doktorgradsarbeidet ikke er levert inn til bedømmelse ved annen institusjon

Fakultetet behandler søknad om å få avhandlingen bedømt. Fakultetet kan på selvstendig grunnlag avvise søknad om å få avhandlingen bedømt dersom det er åpenbart at avhandlingen ikke har høy nok vitenskapelig kvalitet og vil bli underkjent av en komité.

Søknader som ikke fyller kravene, skal avvises.

§ 11.4 Oppnevning av bedømmelseskomité

Til å bedømme avhandlingen og forsvaret av den, oppnevner fakultetet etter forslag fra vedkommende institutt, en sakkyndig bedømmelseskomité på minst 3 medlemmer. Begrunnelsen bør vise hvordan komitéen samlet dekker avhandlingens fagfelt.

Fakultetet utpeker en av sine representanter til komitéens leder. Når særlige grunner tilsier det, kan fakultetet oppnevne en administrativ leder som ikke deltar i den faglige bedømmelsen av avhandlingen. Så vidt mulig skal to av komitémedlemmene være uten tilknytning til UiB. Minst ett av medlemmene bør være fra utenlandsk lærested. Medlemmene skal ha doktorgrad eller tilsvarende faglig kompetanse. Det kjønn som doktoranden har, bør være representert i komiteen. Komiteen skal normalt settes sammen slik at begge kjønn er representert. Habilitetsreglene i forvaltningslovens §§ 6 flg. gjelder for komitéens medlemmer, jf. og lovens § 10.

Oppnevnt veileder kan ikke være medlem av komitéen, men kan om ønskelig innkalles til samtaler i denne for å gjøre rede for veiledningen og arbeid med avhandlingen. Oppnevnt veileder kan heller ikke administrere komitéens arbeid eller lede disputasen. Dette må imidlertid ikke hindre samarbeid om grader med institusjoner som har en annen praksis. Det bør normalt ikke gå mer enn én måned fra avhandlingen innleveres til ph.d.-kandidaten underrettes om komitéens sammensetning. Ph.d.-kandidaten skal gis anledning til å innlevere skriftlige merknader om komitéens sammensetning, senest innen én uke etter at forslaget til sammensetning er gjort kjent for kandidaten.

Hvis en avhandling leveres inn i omarbeidet versjon for ny bedømmelse, se § 10.7, bør minst ett medlem fra den opprinnelige bedømmelseskomitéen delta i den nye komitéens arbeid. Ved omarbeiding på grunnlag av foreløpige merknader fra komiteen, se § 11.5 om omarbeiding, skal som hovedregel hele den opprinnelige komiteen delta i bedømmelsen.

Komiteens innstilling bør normalt foreligge så raskt at fakultetet kan behandle innstillingen og disputasen kan holdes innen tre (3) måneder etter at komiteen har mottatt avhandlingen.

§ 11.5 Omarbeiding av innlevert avhandling

Bedømmelseskomiteen kan på grunnlag av den innleverte avhandlingen og eventuelt tilleggsmateriale, anbefale at fakultetet gir tillatelse til mindre omarbeiding før endelig innstilling foreligger. Komiteen skal gi en konkret oversikt over hva ph.d.-kandidaten må omarbeide i skriftlig form.

Tillater institusjonen en mindre omarbeiding av avhandlingen, skal det gis en frist for slik omarbeiding som normalt ikke skal være lengre enn tre (3) måneder. Det skal også fastsettes en ny frist for oversendelse av komiteens endelige innstilling.

Fakultetets vedtak etter denne paragrafen kan ikke påklages av ph.d.-kandidaten.

Dersom komiteen finner at dyptgripende endringer vedrørende teori, hypotese, materiale eller metode er nødvendige for at arbeidet skal kunne anbefales til disputas, skal komiteen underkjenne avhandlingen.

§ 12 Komitéens innstilling og behandling av innstillingen

§ 12.1 Komitéens innstilling og ph.d.-kandidatens merknader

Komitéen gir en begrunnet innstilling innen en frist satt av fakultetet, eventuelt vedlagt individuelle uttalelser, om hvorvidt arbeidet er verdig til å forsvares for doktorgraden. Dissenser skal begrunnes. Komitéen kan kreve framlagt ph.d.-kandidatens grunnlagsmateriale og utfyllende eller oppklarende tilleggsinformasjon.

Bedømmelseskomitéens innstilling med eventuelle dissenser og individuelle uttalelser *sendes* til fakultet, og skal så snart som mulig oversendes ph.d.-kandidaten, som gis en frist på 14 dager til å fremme skriftlige merknader til innstillingen.

Dersom ph.d.-kandidatens merknader kan ha betydning for spørsmålet om avhandlingen kan godkjennes, bør merknadene forelegges bedømmelseskomitéen før fakultetet gjør realitetsvedtak i saken.

Bedømmelseskomitéens innstilling med eventuelle merknader behandles av fakultetsstyret eller det organet dette bemyndiger.

§ 12.2 Retting av formelle feil i avhandlingen

Ph.d.-kandidaten kan etter innlevering søke om tillatelse til å rette formelle feil i

avhandlingen. Søknaden skal vedlegges en fullstendig oversikt over de feil (errata) som ønskes rettet. Søknad om retting av formelle feil må leveres inn senest fire (4) uker før komiteens frist for avlevering av innstilling og kan bare skje en gang.

§ 12.3 Fakultets behandling av enstemmig innstilling

Dekanen kan på fullmakt godkjenne en komitéinnstilling når den enstemmig konkluderer med at avhandlingen er verdig til å forsvares for doktorgraden.

Dersom dekanen legger innstillingen fram for fakultetsstyret, og dersom minst 2/3 av fakultetsstyrets frammøtte medlemmer finner at det er begrunnet tvil om en avhandling bør godkjennes, skal fakultetsstyret innhente avklaring fra bedømmelseskomiteen. Hvis slik kontakt ikke har gitt eller antas å ville gi ønsket avklaring, skal fakultetsstyret oppnevne to nye sakkyndige som skal gi individuelle uttalelser om avhandlingen. Ph.d.-kandidaten skal underrettes om denne oppnevningen. Slike tilleggsuttalelser eller individuelle uttalelser skal forelegges ph.d.-kandidaten, som gis anledning til å komme med merknader innen en gitt frist.

Dersom 2/3 av fakultetsstyrets frammøtte medlemmer stemmer mot den opprinnelige innstillingen, kan fakultetsstyret vedta å gå mot den opprinnelige innstillingen, selv om konklusjonen i den opprinnelige innstillingen får støtte av én eller begge av de to nye sakkyndige.

§ 12.4 Fakultets behandling av delt innstilling

Dersom det er dissens i komiteen, kan fakultetsstyret uten ytterligere bedømmelse gjøre vedtak i saken med 2/3 flertall. Dersom 2/3 flertall ikke oppnås, skal fakultetsstyret søke nærmere avklaring fra bedømmelseskomiteen, eller, hvis slik kontakt ikke har gitt eller antas å ville gi ønsket avklaring, skal fakultetsstyret oppnevne to nye sakkyndige, som gir individuelle uttalelser om avhandlingen. Ph.d.-kandidaten skal underrettes om denne oppnevningen. Slike tilleggsuttalelser eller individuelle uttalelser skal forelegges ph.d.-kandidaten, som gis anledning til å komme med merknader innen en gitt frist.

Dersom begge de nye sakkyndige slutter seg til konklusjonene fra flertallet i den opprinnelige komiteen, skal denne innstillingen følges. Dersom mindretallets konklusjon får støtte fra en av eller begge de nye sakkyndige, kan fakultetsstyret selv gjøre vedtak med 2/3 flertall.

§ 12.5 Omarbeiding for ny bedømmelse

En avhandling som ikke godkjennes for disputas, kan likevel anbefales innlevert i omarbeidet versjon for ny bedømmelse, jf. § 10.7.

§ 12.6 Resultatet av behandlingen

Doktorgradskandidaten underrettes om utfallet av behandlingen.

§ 13 Prøveforelesning og disputas

Doktorgradsutdanningen avsluttes med

- a) Godkjent prøveforelesning over oppgitt emne
- b) Disputas

§ 13.1 Prøveforelesning

Etter at fakultetet har funnet avhandlingen verdig til å forsvares, jf. § 12.1, skal ph.d.-kandidaten prøveforelese. Prøveforelesningen er en selvstendig del av doktorgradsprøven. Hensikten er å prøve ph.d.-kandidatens evne til å tilegne seg kunnskaper utover avhandlingens tema og evnen til å formidle disse i en forelesningssituasjon. Prøveforelesningen skal være over oppgitt emne. Emne for prøveforelesningen bestemmes av fakultetet og kunngjøres for doktoranden 10 virkedager før forelesningen.

Prøveforelesningen avholdes som hovedregel ved Universitetet i Bergen og skjer på avhandlingsspråket med mindre bedømmelseskomiteen godkjenner et annet språk.

Prøveforelesningen skal normalt holdes etter at avhandlingen er innlevert, men før disputasen og skal godkjennes av en bedømmelseskomite nedsatt av fakultetet.

Etter prøveforelesningen sender bedømmelseskomiteen en innberetning til fakultetet, der den gjør rede for hvordan den har vurdert prøveforelesningen. Innberetningen skal konkludere med om forelesningen er godkjent/ikke godkjent. Det skal begrunnes dersom prøveforelesningen ikke anbefales godkjent.

Dersom fakultetet ikke godkjenner prøveforelesningen, må det avholdes ny prøveforelesning. Ny prøveforelesning må holdes over nytt emne og ikke senere enn seks (6) måneder etter første forsøk. Ny prøveforelesning kan bare holdes én gang. Forelesningen bedømmes så vidt mulig av den samme komitéen som den opprinnelige, dersom ikke institusjonen har bestemt noe annet.

§ 13.2 Disputas

Disputasen skal normalt finne sted etter at prøveforelesningen er avholdt og godkjent, og innen to (2) måneder etter at institusjonen har funnet avhandlingen verdig til å forsvares. Tid og sted for disputasen skal kunngjøres minst ti (10) arbeidsdager før den avholdes.

Forelesning og disputas skal normalt skje på norsk, engelsk, dansk eller svensk. Er avhandlingen skrevet på et annet språk i samsvar med §§ 5.1 og 10.4, kan fakultetet tillate at disputasen holdes på vedkommende språk.

Disputasen skal være offentlig. Det skal normalt være to opponenter. De to opponentene skal være medlemmer av bedømmelseskomitéen og oppnevnes av fakultetet. I særlige tilfeller kan det oppnevnes opponenter som ikke har vært medlemmer av komitéen.

Disputasen ledes av dekanen, eller den dekanen bemyndiger. Den som leder disputasen, gjør kort rede for innleveringen og bedømmelsen av avhandlingen og for prøveforelesningen og bedømmelsen av denne. Deretter gjør ph.d.-kandidaten rede for hensikten med og resultatet av den vitenskapelige undersøkelsen. Første opponent innleder diskusjonen og annen opponent avslutter disputasen. Det enkelte fakultet kan likevel fastsette en annen rekkefølge og oppgavefordeling mellom ph.d.-kandidaten og opponentene. Øvrige tilstedeværende som ønsker å opponere ex auditorio, må under disputasen gi melding om dette til disputasens leder innen det tidspunktet som denne fastsetter.

Etter disputasen sender bedømmelseskomitéen en innberetning til fakultetet, der den gjør rede for hvordan den har vurdert forsvaret av avhandlingen. Innberetningen skal konkludere med om disputasen er godkjent/ikke godkjent. Det skal begrunnes dersom disputasen ikke anbefales godkjent.

Hvis disputasen ikke godkjennes, kan ny disputas holdes en gang. Ny disputas kan tidligst avholdes etter seks (6) måneder og bedømmes så vidt mulig av den samme komité som den opprinnelige. Disputasen skal finnes tilfredsstillende før vitnemål kan tildeles.

§ 14 Kreering og vitnemål

På grunnlag av innberetning om at prøveforelesningen og disputasen er godkjent, kreerer universitetsstyret ph.d.-kandidaten til philosophiae doctor.

Vitnemålet utferdiges av institusjonen. På vitnemålet skal tittelen på avhandlingen for oppnådd ph.d.-grad føres opp. Opplysninger om det faglige opplæringsprogrammet ph.d.-kandidaten har deltatt i, skal vedlegges vitnemålet. Det kan gis nærmere regler om

utformingen av vitnemålet og om øvrige opplysninger som skal framgå av dokumentet og av vedlegget (Diploma Supplement).

§ 15 Vedlegg til vitnemål (Diploma Supplement)

Det skal utstedes vedlegg til vitnemålet i tråd med gjeldende retningslinjer for Diploma Supplement.

§ 16 Klage

Klage over avslag på søknad om opptak, vedtak om opphør av studierett, klage over avslag på søknad om godkjenning av elementer i opplæringsdelen

Avslag på søknad om opptak, vedtak om opphør av studierett og klage over avslag på søknad om godkjenning av elementer i opplæringsdelen, kan påklages etter reglene i forvaltningslovens §§ 28 flg. Begrunnet klage sendes til fakultetet. Blir avslaget opprettholdt, sendes klagen uten ugrunnet opphold til Den sentrale klagenemnd til avgjørelse.

§ 17 Klage over eksamen i opplæringsdelen

Eksamener som er avlagt under opplæringsdelen, kan påklages etter lov om universiteter og høyskoler 1. april 2005, § 5-3 "Klage over karakterfastsetting" og § 5-2 "Klage over formelle feil ved eksamen".

§ 18 Klage over avslag på søknad om bedømmelse, underkjenning av avhandling, prøveforelesning eller forsvar

Underkjenning av avhandling, prøveforelesning eller forsvar kan påklages etter reglene i forvaltningslovens §§28 flg. Begrunnet klage sendes fakultetet. Fakultetet kan, etter at saken først er lagt fram for bedømmelseskomitéen, oppheve eller endre vedtaket hvis det finner klagen begrunnet. Hvis ikke fakultetet tar klagen til følge, sendes klagen til den sentrale klagenemnd til avgjørelse. Klagenemnda kan prøve alle sider ved det påklagede vedtaket.

Dersom underinstansen eller klageinstansen finner grunn til det, kan det oppnevnes et utvalg eller enkeltpersoner til å foreta en vurdering av den foretatte bedømmelse og de kriterier denne bygger på, eller til å foreta en ny eller supplerende sakkyndig vurdering.

§ 19 Fellesgrader og cotutelle-avtaler

§ 19.1 Fellesgrader og cotutelle-avtaler

Institusjonen kan inngå samarbeid med en eller flere norske eller utenlandske institusjoner om samarbeid i form av fellesgrader eller cotutelle-avtaler.

I avtaler om fellesgradssamarbeid og cotutelle kan det gjøres unntak for bestemmelsene, dersom det er nødvendig av hensyn til regelverket ved de samarbeidende institusjonene. Slike unntak skal, både enkeltvis og samlet, fremstå som fullt ut forsvarlige, se og § 19.4.

§ 19.2 Fellesgrader og fellesgradsavtaler

Med fellesgrader menes et samarbeid mellom flere institusjoner, der alle i fellesskap har ansvar for opptak, veiledning og gradstildeling. Samarbeidet organiseres normalt i et konsortium og reguleres i avtale mellom konsortiedeltakerne. For fullført fellesgrad utstedes felles vitnemål i form av:

- a) et vitnemålsdokument utstedt av alle konsortiemedlemmene,
- b) et vitnemål fra hver av konsortiedeltakerne, eller en kombinasjon av a) og b).

Fellesgradsavtaler skal normalt bare inngås dersom det fra før er et etablert, stabilt faglig samarbeid mellom universitetet og minst en av de andre konsortiedeltakerne. Styret vedtar retningslinjer for fellesgradssamarbeid, inkludert mal for samarbeidsavtaler jf. første ledd.

§ 19.3 Cotutelle-avtaler

Med cotutelle-avtaler menes felles veiledning av ph.d.-kandidater og samarbeid om utdanning av ph.d.-kandidater. Cotutelle-avtalen inngås for hver enkelt ph.d.-kandidat og bør bygges på et stabilt, faglig institusjonelt samarbeid.

§ 19.4 Krav ved fellesgrader og cotutelle

Kvalifikasjonskrav for opptak, krav om at avhandlingen skal være offentlig tilgjengelig, krav om offentlig disputas med en habil bedømmelseskomité kan ikke fravikes.

§ 20 Delegasjon

Fakultetets myndighet etter denne forskriften kan ikke delegeres til instituttnivå, dersom dette ikke eksplisitt er nevnt i forskriften.

§ 21 Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft straks og samtidig oppheves forskrift fra 12.06.03.

§ 22 Overgangsbestemmelser

Den som når denne forskriften trer i kraft har opptak på ph.d.-program etter forskrift av 12.06.03, beholder de rettighetene som følger av den dersom dette er til gunst for vedkommende.

Veiledende retningslinjer for graden philosophiae doctor (ph.d.)

Anbefalt av Universitets- og høyskolerådets styre 29. april 2011

DEL I INNLEDENDE BESTEMMELSER

§ 1 Retningslinjenes virkeområde

Disse anbefalte retningslinjene gjelder all utdanning som fører frem til graden philosophiae doctor (ph.d.). Retningslinjene anbefaler regler om opptak til, gjennomføring og avslutning av ph.d.-utdanningen, herunder fellesgrader og cotutelle.

For andre bestemmelser som regulerer forhold knyttet til ph.d.-graden, vises det til Lov om universiteter og høyskoler (2005), Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for høyere utdanning, Forskrift om ansettelsesvilkår for stillinger som postdoktor, stipendiat, vitenskapelig assistent (2006) og spesialistkandidat (2010), Forskrift om grader og beskyttede titler (2005), NOKUTs forskrifter om standarder og kriterier for akkreditering og kvalitetsutvikling i UH-sektoren og European Charter for Researchers & Code of Conduct for the Recruitment of Researchers (2005).

§ 2 Omfang, innhold og målsetting for ph.d.-utdanningen

Ph.d.-utdanningen skal kvalifisere for forskningsvirksomhet av internasjonal standard og for annet arbeid i samfunnet hvor det stilles store krav til vitenskapelig innsikt og analytisk tenkning, i samsvar med god vitenskapelig skikk og forskningsetiske standarder.

Ph.d.-utdanningen skal gi kandidaten kunnskap, ferdigheter og kompetanse i tråd med det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket.

Ph.d.-utdanningen er normert til tre (3) års fulltidsstudier og inkluderer en opplæringsdel av minimum 30 studiepoengs omfang. Ph.d.-utdanningens organisering fastsettes i institusjonens forskrifter.

Ph.d.-utdanningens viktigste komponent er et selvstendig forskningsarbeid som gjennomføres under aktiv veiledning.

Ph.d.-graden tildeles på grunnlag av:

- Godkjent vitenskapelig avhandling
- Godkjent gjennomføring av kursdelen, eventuelt annen godkjent faglig skoleing eller kompetanse
- Godkjent prøveforelesning over oppgitt emne
- Godkjent offentlig forsvar av avhandlingen (disputas)

§ 3 Ansvaret for ph.d.-utdanningen

Institusjonens styre har det overordnede ansvaret for ph.d.-utdanningen.

§ 4 Kvalitetssikring

Ph.d.-utdanningen omfattes av institusjonens kvalitetssystem.

DEL II OPPTAK

§ 5 Opptak

§ 5.1 Vilkår for opptak

For opptak til ph.d.-utdanningen må søkeren normalt ha en femårig mastergrad, jamfør beskrivelsene i kvalifikasjonsrammeverkets andre syklus. Institusjonen kan etter særskilt vurdering godkjenne annen likeverdig utdanning som grunnlag for opptak. Institusjonen kan stille ytterligere krav til kvalifikasjoner etter kriterier som er åpent tilgjengelig og i tråd med institusjonens rekrutteringspolitikk og faglige profil.

Søknaden bør inneholde:

- Dokumentasjon for den utdanning som skal ligge til grunn for opptaket.
- Prosjektbeskrivelse som omfatter:
  - o faglig redegjørelse for prosjektet
  - o fremdrift
  - o finansiering
  - o dokumentasjon av spesielle behov for faglige og materielle ressurser
  - o eventuelle planer for opphold ved annen institusjon
  - o faglig formidling
  - o opplysninger om eventuelle immaterialrettslige restriksjoner for å beskytte andres rettigheter
- Plan for opplæringsdelen.
- Forslag på minst én veileder, samt angivelse av tilknytning til aktivt forskningsmiljø.
- Redegjørelse for eventuelle rettslige og etiske problemstillinger som prosjektet reiser og hvordan disse kan avklares. Det skal fremgå av søknaden om prosjektet er avhengig av tillatelse fra forskningsetiske komiteer eller andre myndigheter eller fra private (informanter, pasienter, foreldre etc.). Slike tillatelser bør om mulig være innhentet og legges ved søknaden.

Institusjonen fastsetter søknadsskjema og kan fastsette krav til ytterligere dokumentasjon.

Kandidat og hovedveileder bør raskest mulig og senest innen tre (3) måneder etter opptak sammen gå igjennom prosjektbeskrivelsen og vurdere eventuelle behov for justeringer. Prosjektbeskrivelse bør gjøre rede for tema, problemstillinger samt valg av teori og metode.

Institusjonen kan fastsette krav om residensplikt.

Det skal normalt søkes om opptak til ph.d.-utdanning innen tre (3) måneder etter oppstart av det forskningsprosjektet som skal lede frem til ph.d.-graden. Dersom det gjenstår mindre enn ett (1) års fulltidsarbeid med forskningsprosjektet ved søknadstidspunkt, skal søkeren avvises, jf. § 5.3.

§ 5.2 Infrastruktur

Kandidaten skal ha til disposisjon nødvendig infrastruktur for gjennomføring av forskningsprosjektet. Avgjørelsen av hva som anses som nødvendig infrastruktur for gjennomføring, tas av institusjonen. For kandidater med ekstern finansiering eller arbeidsplass inngås det avtale mellom institusjon og ekstern part i forbindelse med det

enkelte forskningsprosjekt. Slik avtale skal som hovedregel foreligge på det tidspunkt opptaksvedtaket for den aktuelle kandidaten fattes, eller umiddelbart etterpå.

§ 5.3 Opptaksvedtak

Vedtaket om opptak baseres på en samlet vurdering av søknaden. Institusjonen kan fastsette kriterier for rangering mellom kvalifiserte søkere når antallet søkere overstiger opptakskapasiteten.

I vedtaket skal minst én veileder oppnevnes, ansvaret for håndtering av andre behov som er skissert i søknaden plasseres, og avtaleperioden fastsettes med startdato og sluttdato. Startdato settes lik startdato for finansiering. Eventuell forlengelse av avtaleperioden må relateres til rettighet som arbeidstaker eller avklares spesielt i forhold til kandidatens finansieringsgrunnlag.

Opptak skal nektes om:

- avtaler med ekstern tredjepart er til hinder for offentliggjøring og offentlig forsvar av avhandlingen
- de immaterialrettslige avtaler som er inngått er så urimelige at institusjonen ikke bør medvirke i prosjektet
- søkeren ikke vil kunne oppfylle kravet om at minimum ett år av prosjektet skal gjennomføres etter at vedkommende er tatt opp til ph.d.-utdanningen, jf. § 5.1.

§ 5.4 Avtaleperiode

Ph.d.-utdanningen er normert til tre (3) års fulltidsstudier. Institusjonen kan treffe bestemmelser om maksimaltid for gjennomføring utenom lovfestede permisjoner og pliktarbeid.

Ved lovhjemlede avbrudd forlenges avtaleperioden tilsvarende.

Institusjonen kan forlenge avtaleperioden etter begrunnet søknad.

Ved innvilget forlengelse kan institusjonen sette ytterligere betingelser.

Etter opptaksperiodens utløp opphører partenes rettigheter og plikter i henhold til ph.d.-avtalen, slik at ph.d.-kandidaten kan miste sin rett til veiledning, kursdeltakelse og tilgang til institusjonens infrastruktur. Kandidaten kan likevel søke om å få levere inn avhandlingen til bedømmelse for ph.d.-graden.

§ 5.5 Avslutning før avtalt tid

Frivillig avslutning:

Kandidaten og institusjonen kan avtale at ph.d.-utdanningen avsluttes før avtalt tid. Ved slik avslutning av ph.d.-utdanningen skal det fastsettes skriftlig hvordan spørsmål knyttet til eventuelle tilsettingsforhold, finansiering, rettigheter til resultater m.v. skal ordnes.

Ved frivillig avslutning som skyldes kandidatens ønske om å skifte prosjekt eller overgang til annet program, skal kandidaten søke nytt opptak på grunnlag av det nye prosjektet.

Tvungen avslutning:

Institusjonen kan vedta tvungen avslutning av ph.d.-utdanningen før avtalt tid. Slik avslutning kan besluttes hvis ett eller flere av følgende forhold foreligger:

- Vesentlig forsinkelse i gjennomføringen av opplæringsdelen, grunnet forhold som kandidaten selv rår over.
- Gjentatte eller vesentlige brudd fra kandidatens side på informasjons-, oppfølgings- eller rapporteringsplikt, herunder unnlatt innsendelse av fremdriftsrapport, jf. § 9.
- Forsinkelse i fremdriften av forskningsprosjektet som er av en slik art at det skaper begrunnet tvil om kandidaten vil kunne fullføre prosjektet innenfor avtalt tid. For å danne grunnlag for tvungen avslutning må forsinkelsen skyldes forhold som kandidaten selv rår over.
- Brudd på de forskningsetiske retningslinjer som gjelder for fagområdet, herunder fusk som rammes av reglene i Lov om universiteter og høyskoler, § 4.7.
- Opptreden fra en kandidat bryter med den tillit som må foreligge mellom universitet og kandidat under gjennomføringen, herunder straffbare forhold knyttet til gjennomføringen av ph.d.-utdanningen.

Vedtak om tvungen avslutning fattes av institusjonen.

Ph.d.-kandidater kan sies opp fra sin stilling når det er saklig grunn i virksomhetens eller tjenestemannens forhold, jf. Lov om statens tjenestemenn. § 9 og 10, eller avskjediges i henhold til § 15.

§ 6 Ph.d.-avtalen

Opptak til institusjonens ph.d.-utdanning formaliseres ved at skriftlig avtale underskrives av ph.d.-kandidat, veileder(e) og den institusjon som kandidaten er tatt opp ved. Avtalen regulerer partenes rettigheter og plikter i opptaksperioden og skal sikre at kandidaten deltar regelmessig i et aktivt forskermiljø og legge til rette for at ph.d.-utdanningen skal kunne gjennomføres til avtalt tid. Institusjonen fastsetter avtaleskjema.

For ph.d.-kandidater med finansiering fra, tilsetting hos eller andre bidrag fra en ekstern part, skal det, i tråd med fastsatte retningslinjer, inngås egen avtale mellom kandidaten, institusjonen og den eksterne part.

I tilfeller hvor ph.d.-kandidaten skal ha tilknytning til utenlandske institusjoner, må institusjonens retningslinjer for slikt samarbeid følges, og egne avtaler inngås på fastsatte skjema. Avtalen skal normalt foreligge sammen med opptaksavtalen.

DEL III GJENNOMFØRING

§ 7 Veiledning

Arbeidet med doktoravhandlingen skal foregå under individuell veiledning. Institusjonen og veilederne skal sammen sikre at ph.d.-kandidaten deltar i et aktivt forskningsmiljø.

§ 7.1 Oppnevning av veiledere

Ph.d.-kandidaten skal som hovedregel ha to veiledere, hvor én oppnevnes som hovedveileder. Hovedveileder bør være oppnevnt på opptakstidspunktet.

Hovedveilederen har det faglige hovedansvaret for kandidaten. Dersom institusjonen oppnevner ekstern hovedveileder, skal det oppnevnes medveileder fra den gradsgivende institusjon.

Medveiledere er fagpersoner som gir veiledning og som deler det faglige ansvaret for kandidaten med hovedveileder.

Habilitetsreglene i forvaltningslovens andre kapittel "Om ugildhet" (§ 6-10) gjelder for veilederne.

Alle veiledere skal ha doktorgrad eller tilsvarende kompetanse innenfor fagfeltet og være aktive forskere. Minst én av de oppnevnte veilederne bør ha tidligere erfaring fra eller opplæring som veileder av ph.d.-kandidater.

Ph.d.-kandidat og veileder kan be institusjonen om å oppnevne ny veileder for kandidaten. Veileder kan ikke fratre før ny veileder er oppnevnt. Tvister om veileders og kandidats faglige rettigheter og plikter kan bringes inn av partene til behandling og avgjørelse ved institusjonen.

§ 7.2 Veiledningens innhold

Kandidat og veiledere bør ha jevnlig kontakt. Kontakthyppheten bør fremgå av den årlige fremdriftsrapporteringen, jf. § 9.

Veilederne plikter å holde seg orientert om fremdriften i kandidatens arbeid og vurdere den i forhold til prosjektbeskrivelsens fremdriftsplan, jf. § 5.1.

Veilederne plikter å følge opp faglige forhold som kan medføre forsinket gjennomføring av forskerutdanningen, slik at denne kan fullføres innenfor normert tid.

Veilederne skal gi råd om formulering og avgrensning av tema og problemstillinger, drøfte og vurdere hypoteser og metoder, drøfte resultater og tolkningen av disse, drøfte opplegg og gjennomføring av fremstillingen, herunder disposisjon, språklig form, dokumentasjon m.v., og gi hjelp til orientering i faglitteratur og datagrunnlag i forhold til bibliotek, arkiv, etc. Videre bør veilederne gi kandidaten veiledning i forskningsetiske spørsmål knyttet til avhandlingen.

§ 8 Opplæringsdel

§ 8.1 Formål, innhold og omfang

Ph.d.-utdanningen skal være lagt opp slik at den skal kunne fullføres innenfor normert tidsramme.

Institusjonen har ansvar for at opplæringsdelen, sammen med avhandlingsarbeidet, gir utdanning på høyt faglig nivå og i henhold til internasjonal standard, med gjennomføring av et vitenskapelig arbeid, trening i faglig formidling og innføring i forskningsetikk,

vitenskapsteori og vitenskapsmetode. Opplæringen skal sammen med forskningsarbeidet bidra til oppnåelse av forventet læringsutbytte i henhold til det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket.

Institusjonen bør tilby ph.d.-kandidaten veiledning om fremtidige yrkesmuligheter i og utenfor academia, herunder bevisstgjøring om den kompetansen som kandidaten har oppnådd gjennom forskningsarbeidet.

Dersom institusjonen ikke selv arrangerer hele opplæringsdelen, skal forholdene legges til rette for at kandidaten får tilsvarende opplæring ved andre institusjoner.

Opplæringsdelen skal tilsvare minst 30 studiepoeng, hvorav minst 20 studiepoeng skal avlegges etter opptak. Elementer som skal inngå i opplæringsdelen, bør ikke være eldre enn to (2) år ved opptaksdato.

Kurs på doktorgradsnivå ved annen institusjon skal godkjennes i samsvar med reglene i Lov om universiteter og høyskoler, § 3 3-4 første ledd.

§ 8.2 Kandidatens rettigheter ved permisjon

Ph.d.-kandidater som har foreldrepermisjon fra ph.d.-utdanningen, kan likevel følge undervisning og avlegge eksamener i emner og kurs som skal inngå som en del av kandidatens opplæringsdel under permisjonstiden, i tråd med Lov om folketrygd (folketrygdloven), kapittel 14, § 14-10, fjerde ledd og NAVs rundskriv til § 14-10, fjerde ledd av 18.12.2006, sist endret 30.06.2009.

§ 9 Rapportering

Institusjonens system for kvalitetssikring av ph.d.-utdanningen skal omfatte tiltak for å avdekke manglende progresjon i avhandlingsarbeidet og kursdel og mangler ved veiledningen samt rutiner for å følge opp avdekkede mangler. Systemet skal normalt omfatte årlig og separat rapportering fra ph.d.-kandidat og veileder, og utformes slik at dobbeltrapportering unngås.

Kandidat og veileder har et likeverdig ansvar for rapportering. Manglende eller mangelfull fremdriftsrapportering fra kandidaten kan medføre tvungen avslutning av forskerutdanningen før opptaksperiodens utløp, jf. § 5.5. Veiledere som unnlater å følge opp rapporteringsplikten kan bli fratatt veilederansvaret.

Institusjonen kan ved behov kreve særskilt rapportering.

§ 10 Ph.d.-avhandlingen

§ 10.1 Krav til avhandlingen

Avhandlingen skal være et selvstendig, vitenskapelig arbeid som oppfyller internasjonale standarder med hensyn til etiske krav, faglig nivå og metode innen fagområdet.

Avhandlingen skal bidra til å utvikle ny faglig kunnskap og ligge på et nivå som tilsier at den vil kunne publiseres som en del av fagets vitenskapelige litteratur.

Avhandlingen kan bestå av en monografi eller en sammenstilling av flere mindre, arbeider. Dersom avhandlingen består av flere mindre arbeider, skal det redegjøres for sammenhengen mellom dem.

Institusjonen bestemmer om en avhandling som er produsert av flere i fellesskap, kan innleveres til bedømmelse dersom de individuelle bidragene kan identifiseres.

Dersom et skriftlig arbeid er blitt til i samarbeid med andre forfattere, skal ph.d.-kandidaten følge de normer for medforfatterskap som er allment akseptert i fagmiljøet og i henhold til internasjonale standarder. Dersom avhandlingen hovedsakelig består av artikler, skal kandidaten normalt være førsteforfatter på minst halvparten av artiklene.

I avhandlinger hvor det inngår arbeider med flere forfattere, skal det følge en underskrevet erklæring som beskriver kandidaten innsats i hvert enkelt arbeid.

Institusjonen bestemmer hvilke språk som kan benyttes i en avhandling.

§ 10.2 Arbeider som ikke godtas

Arbeider eller deler av et arbeid som har vært godtatt som grunnlag for tidligere avlagte eksamener eller grader, kan ikke antas til bedømmelse med mindre arbeidet inngår som en mindre del av en avhandling som består av flere sammenhengende arbeider. Data, analyser eller metoder fra tidligere grader kan likevel benyttes som grunnlag for arbeid med ph.d.-prosjektet.

Ved bruk av publiserte arbeider kan disse ikke godtas som del av avhandlingen hvis de ved opptakstidspunkt er eldre enn fem (5) år fra publiseringsdato. Institusjonen kan dispensere fra dette kravet dersom helt ekstraordinære forhold tilsier det.

Avhandlingen kan innleveres for bedømmelse ved kun ett lærested, jf § 13.1.

§ 11 Meldeplikt om arbeidsresultater som har potensial for næringsmessig utnyttelse

Regulering av rettigheter mellom samarbeidende institusjoner må reguleres i avtale.

Arbeidsgiverinstitusjonens til enhver tid gjeldende regelverk skal danne utgangspunkt for hvilken meldeplikt ph.d.-kandidater med tilsetning ved institusjonen har for arbeidsresultater med næringsmessig potensial som gjøres i arbeidsforholdet.

For ph.d.-kandidater med ekstern arbeidsgiver skal tilsvarende meldeplikt nedfelles i avtale mellom institusjonen, ph.d.-kandidaten og den eksterne arbeidsgiver.

For ph.d.-kandidater uten arbeidsgiver, skal tilsvarende meldeplikt nedfelles i opptaksavtalen mellom institusjonen og ph.d.-kandidaten.

DEL IV FULLFØRING

§ 12 Bedømmelse

§ 12.1 Grunnlag for bedømmelse

Ph.d.-graden tildeles på grunnlag av:

- godkjent vitenskapelig avhandling
- godkjent gjennomføring av kursdelen, evt. annen godkjent faglig skolering eller kompetanse
- godkjent prøveforelesning over oppgitt emne
- godkjent offentlig forsvar av avhandlingen (disputas)

§ 12.2 Tidsbruk fra innlevering til disputas

Institusjonen må bestrebe at tiden fra innlevering til disputas er kortest mulig. Det skal normalt ikke gå mer enn fem (5) måneder fra innlevering til disputas.

Det er hovedveileders ansvar å gjøre ansvarlig instans ved institusjonen oppmerksom på at innlevering er nært forestående, slik at nødvendige forberedelser kan starte.

§ 13 Innlevering

§ 13.1 Innlevering av avhandlingen

Søknad om å få avhandlingen bedømt kan først leveres når opplæringsdelen er godkjent.

Som vedlegg til søknaden skal følge:

- Avhandlingen i godkjent format og i henhold til institusjonens bestemmelser i den form og det antall eksemplarer institusjonen har bestemt.
- Dokumentasjon av nødvendige tillatelser, jf § 5.1.
- Medforfattererklæringer hvor dette er påkrevd i henhold til § 10.1.
- Erklæring om doktorgradsarbeidet leveres inn til bedømmelse for første eller andre gang.
- Erklæring om at doktorgradsarbeidet ikke er levert inn til bedømmelse ved annen institusjon.

Institusjonen kan på selvstendig grunnlag avvise søknad om å få avhandlingen bedømt dersom det er åpenbart at avhandlingen ikke holde høy nok vitenskapelig kvalitet og vil bli underkjent av en komité.

Avhandlingen skal være offentlig tilgjengelig senest to uker før disputas, jf § 18.1.

§ 13.2 Behandling av søknaden

Institusjonen behandler søknad om å få avhandlingen bedømt. Søknad som ikke fyller kravene i § 13.1 skal avvises.

§ 14 Oppnevning av bedømmelseskommité

Når institusjonen har godkjent søknad om å få avhandlingen bedømt, oppnevner den en sakkyndig komité på minst tre medlemmer som skal bedømme avhandlingen og disputasen. Habilitetsreglene i forvaltningslovens § 6 gjelder for komiteens medlemmer.

Komiteens sammensetning bør normalt være klarlagt ved innleveringstidspunkt.

Bedømmelseskomiteen skal normalt settes sammen slik at:

- begge kjønn er representert

- minst ett av medlemmene er uten tilknytning til institusjonen
- minst ett av medlemmene ikke har hovedstilling ved norske institusjoner
- alle medlemmene har doktorgrad eller tilsvarende kompetanse
- flertallet i bedømmelseskomiteen er eksterne medlemmer

Dersom kriteriene fravikes, skal dette begrunnes særskilt.

Institusjonen fastsetter prosedyre for oppnevning. Komiteens sammensetning skal begrunnes og vise hvordan den samlet dekker avhandlingens fagfelt. Institusjonen utpeker en leder blant komiteens medlemmer eller i tillegg til komiteens medlemmer.

Oppnevnte veiledere og andre som har bidratt til avhandlingen, kan ikke være medlem av bedømmelseskomiteen eller administrere den.

Institusjonen kan, når det er påkrevd, oppnevne et settemedlem til bedømmelseskomiteen.

Kandidaten skal underrettes om forslaget til sammensetning av komité og har anledning til å innlevere skriftlige merknader, senest innen én uke etter at forslaget til sammensetning er gjort kjent for kandidaten.

§ 15 Bedømmelseskomiteens arbeid

§ 15.1 Innhenting av supplerende opplysninger

Bedømmelseskomiteen kan kreve fremlagt ph.d.-kandidatens grunnlagsmateriale og utfyllende eller oppklarende tilleggsinformasjon.

Bedømmelseskomiteen kan be veileder om å gjøre rede for veiledningen og arbeidet med avhandlingen.

§ 15.2 Omarbeiding av innlevert avhandling

Bedømmelseskomiteen kan på grunnlag av den innleverte avhandlingen og eventuelt tilleggsmateriale, jf. § 14.1, anbefale at institusjonen gir tillatelse til mindre omarbeiding før endelig innstilling foreligger. Komiteen skal gi en konkret oversikt over hva kandidaten må omarbeide i skriftlig form.

Tillater institusjonen en mindre omarbeiding av avhandlingen, skal det gis en frist for slik omarbeiding som normalt ikke skal være lengre enn tre (3) måneder. Det skal også fastsettes en ny frist for oversendelse av komiteens endelige innstilling. Institusjonens vedtak etter denne paragrafen kan ikke påklages av ph.d.-kandidaten.

Dersom komiteen finner at dyptgripende endringer vedrørende teori, hypotese, materiale eller metode er nødvendige for at arbeidet skal kunne anbefales til disputas, skal komiteen underkjenne avhandlingen.

§ 15.3 Bedømmelseskomiteens innstilling

Bedømmelseskomiteen avgir innstilling om hvorvidt arbeidet er verdig til å forsvares for ph.d.-graden. Innstilling og eventuelle dissenser skal begrunnes.

Bedømmelseskomiteens innstilling skal foreligge senest innen tre (3) måneder etter at komiteen har mottatt avhandlingen. Tillater komiteen omarbeiding av avhandlingen, løper ny frist fra den dato avhandlingen leveres på nytt.

Bedømmelseskomiteens innstilling oversendes institusjonen som forelegger denne for ph.d.-kandidaten. Kandidaten gis en frist på ti (10) arbeidsdager til å fremme skriftlige merknader til innstillingen. Hvis kandidaten ikke ønsker å fremme merknader, skal institusjonen snarest underrettes skriftlig om dette.

Ph.d.-kandidatens eventuelle merknader skal sendes institusjonen. Institusjonen fatter vedtak i saken i samsvar med § 16.

§ 15.4 Retting av formelle feil i avhandlingen

Et innlevert arbeid kan ikke trekkes tilbake før det er endelig avgjort om det er verdig til å forsvares for ph.d.graden.

Ph.d.-kandidaten kan etter innlevering søke om tillatelse til å rette formelle feil i avhandlingen. Søknaden skal vedlegges en fullstendig oversikt over de feil (errata) som ønskes rettet. Søknad om retting av formelle feil må leveres inn senest fire (4) uker før komiteens frist for avlevering av innstilling og kan bare skje én gang.

§ 16 Institusjonens behandling av bedømmelseskomiteens innstilling

Institusjonen fatter, på grunnlag av bedømmelseskomiteens innstilling, vedtak om ph.d.-avhandlingen er verdig til å forsvares.

Enstemmig innstilling

Dersom komiteen avgir enstemmig innstilling og institusjonen finner å legge den enstemmige innstillingen til grunn for sitt vedtak, fatter institusjonen selv vedtak i samsvar med den enstemmige innstillingen.

Dersom institusjonen finner at det foreligger begrunnet tvil om hvorvidt komiteens enstemmige innstilling skal legges til grunn, skal institusjonen selv søke nærmere avklaring fra bedømmelseskomiteen og/eller oppnevne to nye sakkyndige som avgir individuelle uttalelser om avhandlingen. Slike tilleggsuttalelser eller individuelle uttalelser skal forelegges ph.d.-kandidaten, som gis anledning til å komme med merknader.

Institusjonen fatter vedtak i saken på grunnlag av innstillingen og de innhentede uttalelsene.

Delt innstilling

Dersom komiteen avgir *delt* innstilling og institusjonen finner å legge flertallets uttalelser til grunn for sitt vedtak, fatter institusjonen vedtak i samsvar med flertallets innstilling. Dersom komiteen avgir delt innstilling og institusjonen vurderer å legge mindretallets uttalelser til grunn for sitt vedtak, kan institusjonen søke nærmere avklaring fra bedømmelseskomiteen og/eller oppnevne to nye sakkyndige som avgir individuelle uttalelser om avhandlingen. Slike tilleggsuttalelser eller individuelle uttalelser skal forelegges ph.d.-kandidaten, som gis

anledning til å komme med merknader. Dersom begge de nye sakkyndige slutter seg til flertallets innstilling i den opprinnelige komitéinnstillingen, skal denne innstillingen følges.

Kandidaten skal underrettes om utfallet etter behandling av uttalelser fra nye sakkyndige.

§ 17 Ny innlevering

En ph.d.-avhandling som ikke er funnet verdig til forsvar, kan bedømmes i omarbeidet utgave først seks (6) måneder etter at institusjonen har fattet sitt vedtak. Ny bedømmelse kan bare finne sted én gang.

Ph.d.-kandidaten skal ved ny innlevering opplyse om at arbeidet tidligere har vært bedømt og ikke blitt funnet verdig til å forsvares.

§ 18 Offentliggjøring av avhandlingen

§ 18.1 Krav til den trykte avhandlingen

Når avhandlingen er funnet verdig til å forsvares, skal ph.d.-kandidaten levere avhandlingen til institusjonen i godkjent format og i henhold til institusjonens bestemmelser, jf. § 13.1.

Ph.d.-kandidaten skal levere et kortfattet sammendrag av avhandlingen på engelsk og norsk. Dersom avhandlingen hverken er skrevet på engelsk eller norsk, skal det i tillegg leveres et sammendrag på avhandlingens språk. Sammendraget skal, i likhet med selve avhandlingen, publiseres offentlig.

§18.2 Offentliggjøring

Avhandlingen skal være offentlig tilgjengelig senest to (2) uker før dato for offentlig forsvar. Avhandlingen gjøres tilgjengelig i den form den ble innlevert til bedømmelse, eventuelt etter omarbeiding på grunnlag av komiteens foreløpige kommentarer, jf. § 15.2.

Det kan ikke legges restriksjoner på offentliggjøring av en doktorgradsavhandling med unntak av en på forhånd avtalt utsettelse av datoen for offentliggjøring. Slik utsettelse kan finne sted for at institusjonen og eventuelt ekstern part som helt eller delvis har finansiert ph.d.-utdanningen, skal kunne ta stilling til eventuell patentering. Ekstern part kan ikke stille krav om at hele eller deler av ph.d.-avhandlingen ikke skal kunne offentliggjøres, jf. § 5.3.

Ved publisering av avhandlingen skal kandidater følge gjeldende retningslinjer for kreditering av institusjoner. Hovedregelen er at en institusjon skal oppgis som adresse i en publikasjon dersom den har gitt et nødvendig og vesentlig bidrag til eller grunnlag for en forfatters medvirkning til det publiserte arbeidet. Samme forfatter skal oppgi også andre institusjoner som adresse dersom disse i hvert enkelt tilfelle tilfredsstiller kravet til medvirkning.

§ 19 Doktorgradsprøve

§ 19.1 Prøveforelesning

Etter at avhandlingen er innlevert til bedømmelse jf. § 15, skal ph.d.-kandidaten forelese. Prøveforelesningen er en selvstendig del av doktorgradsprøven og skal være over oppgitt emne. Hensikten er å prøve kandidatens evne til å tilegne seg kunnskaper utover avhandlingens tema og evnen til å formidle disse i en forelesningssituasjon.

Tittel for prøveforelesning kunngjøres for ph.d.-kandidaten ti (10) arbeidsdager før forelesningen. Emnet for forelesningen skal ikke stå i direkte forbindelse med temaet for avhandlingen.

Dersom institusjonen velger å avholde prøveforelesningen i forbindelse med disputas, oppgir bedømmelseskomiteen tema for prøveforelesning og forestår selv bedømmingen. Dersom de to prøvene bedømmes separat, oppnevner institusjonen en egen komité for dette som fastsetter tema for prøveforelesningen. Minst ett av bedømmelseskomiteens medlemmer skal da oppnevnes i forelesningskomiteen.

Prøveforelesningen skal skje på avhandlingsspråket med mindre institusjonen godkjenner et annet språk.

Institusjonen avgjør om prøveforelesningen er bestått eller ikke bestått. Det skal begrunnes dersom prøveforelesningen anbefales ikke bestått.

Prøveforelesningen skal være bestått før disputas kan avholdes.

§ 19.2 Offentlig forsvar av avhandlingen (disputas)

Offentlig forsvar av avhandlingen skal finne sted etter at prøveforelesningen er avholdt og godkjent, og innen to (2) måneder etter at institusjonen har funnet avhandlingen verdig til å forsvares.

Tid og sted for det offentlige forsvaret skal kunngjøres minst ti (10) arbeidsdager før det avholdes.

Den komiteen som opprinnelig har bedømt avhandlingen, bedømmer også det offentlige forsvaret. Det offentlige forsvaret skjer på avhandlingsspråket med mindre institusjonen, etter forslag fra bedømmelseskomiteen, godkjenner et annet språk.

Det skal normalt være to opponenter. De to opponentene skal være medlemmer av bedømmelseskomiteen og utpekes av institusjonen.

Det offentlige forsvaret ledes av den institusjonen bemyndiger. Den som leder disputasen, gjør kort rede for innleveringen og bedømmelsen av avhandlingen. Deretter redegjør ph.d.-kandidaten for hensikten med og resultatene av den vitenskapelige undersøkelsen.

Disputasen ledes av den institusjonen bemyndiger. Den som leder disputasen, gjør rede for innlevering og bedømmelse av avhandlingen, og for prøveforelesningen. Deretter redegjør doktoranden for hensikten med, og resultater av, den vitenskapelige undersøkelsen. Førsteopponenten innleder opposisjonen andreopponenten avslutter opposisjonen. Institusjonen kan eventuelt fastsette en annen oppgavefordeling mellom opponentene og mellom doktoranden og førsteopponenten. Etter at begge opponenter har avsluttet sin opposisjon, gis de øvrige tilstedeværende anledning til å kommentere ex auditorio. En av opponentene avslutter opposisjonen, og disputasleder avslutter disputasen (jf. UHRs anbefalte bestemmelser for evaluering av norske doktorgrader).

Bedømmelseskomitéen avgir innstilling til institusjonen der den gjør rede for hvordan den har vurdert forsvaret av avhandlingen. Innstillingen skal konkludere med om disputasen er godkjent eller ikke godkjent. Innstillingen skal begrunnes dersom disputasen anbefales ikke godkjent.

§ 20 Godkjenning av doktorgradsprøve

Institusjonen fatter vedtak om godkjenning av doktorgradsprøven på grunnlag av bedømmelseskomiteens innstilling.

Dersom institusjonen ikke godkjenner prøveforelesningen, må det avholdes ny prøveforelesning. Ny prøveforelesning må holdes over nytt emne og ikke senere enn seks (6) måneder etter første forsøk. Ny prøveforelesning kan bare holdes én gang. Forelesningen bedømmes så vidt mulig av den samme komité som den opprinnelige, dersom ikke institusjonen har bestemt noe annet.

Dersom institusjonen ikke godkjenner disputasen, kan ph.d.-kandidaten forsvare avhandlingen på nytt én gang. Ny disputas kan tidligst avholdes etter seks (6) måneder og bedømmes så vidt mulig av den samme komité som den opprinnelige.

§ 21 Kreering og vitnemål

På grunnlag av institusjonens innberetning om at opplæringsdelen, avhandlingen og doktorgradsprøven er godkjent, kreeres kandidaten til philosophiae doctor.

Vitnemål utstedes av institusjonen. I vitnemålet skal det gis opplysninger om den faglige opplæringen kandidaten har deltatt i. Institusjonen fastsetter hvilke ytterligere opplysninger som skal inngå i vitnemålet.

§ 22 Vedlegg til vitnemål (Diploma Supplement)

Institusjonen skal utstede vedlegg til doktorgradsdiplomet i tråd med gjeldende retningslinjer for Diploma Supplement.

DEL V KLAGE, IKRAFTTREDELSE OG OVERGANGSBESTEMMELSER

§ 23 Klage

§ 23.1 Klage over avslag på søknad om opptak, vedtak om opphør av studierett, klage over avslag på søknad om godkjenning av elementer i opplæringsdelen

Avslag på søknad om opptak, vedtak om opphør av studierett og klage på søknad om godkjenning av elementer i opplæringsdelen kan påklages etter reglene i forvaltningslovens §§ 28 flg. Institusjonen fastsetter prosedyre.

§ 23.2 Klage over eksamen i opplæringsdelen

Eksamener som er avlagt under opplæringsdelen, kan påklages etter Lov om universiteter og høyskoler 1. april 2005, § 5-3 "Klage over karakterfastsetting" og § 5-2 "Klage over formelle feil ved eksamen".

Behandling av mistanke om fusk eller forsøk på fusk følger institusjonenes fastsatte rutiner for dette.

§ 23.3 Klage over avslag på søknad om bedømmelse, ikke godkjent avhandling, prøveforelesning eller forsvar

Avslag på søknad om å få avhandlingen bedømt og vedtak om ikke godkjent avhandling, prøveforelesning eller forsvar kan påklages etter reglene i forvaltningslovens §§ 28 flg.

Institusjonen fastsetter prosedyre for klagebehandling.

Dersom institusjonen finner grunn til det, kan det oppnevnes enkeltpersoner eller et utvalg til å foreta en vurdering av den foretatte bedømmelsen og de kriteriene denne bygger på, eller til å foreta en ny eller supplerende sakkyndig vurdering.

§ 24 Fellesgrader og cotutelle-avtaler

§ 24.1 Fellesgrader og cotutelle-avtaler

Institusjonen kan inngå samarbeid med en eller flere norske eller utenlandske institusjoner om samarbeid i form av fellesgrader eller cotutelle-avtaler.

I avtaler om fellesgradssamarbeid og cotutelle kan det gjøres unntak for de øvrige bestemmelsene i disse anbefalte retningslinjene, dersom det er nødvendig av hensyn til regelverket ved de samarbeidende institusjonene. Slike unntak skal, både enkeltvis og samlet, fremstå som fullt ut forsvarlige.

§ 24.2 Fellesgrader¹

Med fellesgrader menes et samarbeid mellom flere institusjoner, der alle i fellesskap har ansvar for opptak, veiledning, gradstildeling og annet som er beskrevet i disse anbefalte forskriftene. Samarbeidet organiseres normalt i et konsortium og reguleres i avtale mellom konsortiedeltakerne. For fullført fellesgrad utstedes felles vitnemål i form av: a) et vitnemålsdokument utstedt av alle konsortiemedlemmene, b) et vitnemål fra hver av konsortiedeltakerne, eller en kombinasjon av a) og b).

Fellesgrader skal normalt bare inngås dersom det fra før er et etablert, stabilt faglig samarbeid mellom institusjonen og minst en av de andre konsortiedeltakerne. Styret vedtar nærmere retningslinjer for fellesgradssamarbeid, herunder mal for samarbeidsavtaler jf. første ledd.

§ 24.2. Cotutelle-avtaler

Med cotutelle-avtaler menes felles veiledning av ph.d.-kandidater og samarbeid om utdanning av ph.d.-kandidater. Cotutelle-avtalen inngås for hver enkelt kandidat og bør bygges på et stabilt, faglig institusjonelt samarbeid.

§ 24.3 Krav ved fellesgrader og cotutelle

Kvalifikasjonskrav for opptak, krav om at avhandlingen skal være offentlig tilgjengelig, krav om offentlig disputas med en habil bedømmelseskomité kan ikke fravikes.

§ 25 Ikrafttredelse

Retningslinjene erstatter UHRs veiledende forskrift av 17. juni 2003.

---

¹ http://www.uhr.no/documents/En_h_ndbok_for_fellegradssamarbeid_rev_2009__2_.pdf

Momenter til utkast til ph.d.-reglement, høring mars-april 2013

De innledende seksjonene har vi ikke så mye å utsette på (foreløpig), men vi ber instituttene merke seg at forskriften gjelder all aktivitet som inngår i ph.d.-graden med unntak av masteremner (som styres av studieforskriften). Det vil si at de fleste kurs i opplæringsdelen for kandidater med mat-nat ikke reguleres av ph.-d.-forskriften.

Disse endringene er de første jeg har merket meg som berører oss:

Opptak og studierett

- Det er positivt å se at det er kommet inn en avklaring på plikter og rettigheter etter at finansieringsperioden er utløpt i § 5.3 «Eventuell forlengelse av avtaleperioden må relateres til rettighet som arbeidstaker eller avklares spesielt i forhold til kandidatens finansieringsgrunnlag». Det bør også komme en avklaring på om det skal innvilges forlengelse for å ferdigstille opplæringsdelen, men at man etter dette normalt ikke forlenger. Unntak vil være ph.d.-kandidater som er innvilget studentrettigheter og som trenger dette i fortsettelsen.
- Det er også omtalt forhold som kan føre til at opptak nektes i § 5.3. Det kan være en grei avklaring for fagmiljøer som arbeider med data som er eid av private selskaper og resultater som skal patenteres. Berørte miljøer bes kommentere.
- Fint med tydeliggjøring av krav om progresjonsplan ved søknad om forlengelse.

Opplæringsdelen

- Maksimum 10 SP av opplæringsdelen kan være avlagt før opptak. Disse må være avlagt senest 5 år før opptak.
- Det stilles krav om minimum 5 SP i vitenskapsteori og etikk. Vårt kurs i vitenskapsteori og etikk (MNF490) er i dag på 3SP.

Ny bedømmelse (etter underkjenning)

- Det foreslås en karantene på 6 måneder før en avhandling kan leveres på nytt. Tiden regnes fra det er fattet vedtak, noe som kan resultere i at kandidaten i praksis får 9 måneders karantene. Ph.d.-kandidaten skal ved ny innlevering opplyse om at arbeidet tidligere har vært bedømt og ikke blitt funnet verdig til å forsvares.

Innlevering

- Positivt med bekreftelse på om avhandlingen er levert for første eller andre gang og at avhandlingen ikke er levert til bedømmelse andre steder.

Oppnevning av bedømmelseskomité

- Det foreslås at det skal leveres en begrunnelse for komitéens sammensetning i § 11.4. Vi ønsker en utdypning av hva begrunnelsen skal inneholde.

Omarbeiding av innlevert avhandling

- Det foreslås i § 11.5 å åpne for at komitéen kan be om en mindre omarbeiding av avhandlingen før endelig innstilling foreligger. Omarbeidingen må gjøres innen 3 måneder. Hva om fristen ikke overholdes? Er dette en god løsning for kandidater som normalt ikke lenger har finansiering og er begynt i jobb?

Underkjenning av prøveforelesning

- Dersom fakultetet ikke godkjenner prøveforelesningen, må det avholdes ny prøveforelesning. Ny prøveforelesning må holdes over nytt emne og ikke senere enn seks (6) måneder etter første forsøk. Ny prøveforelesning kan bare holdes én gang. Forelesningen bedømmes så vidt mulig av den samme komitéen som den opprinnelige, dersom ikke institusjonen har bestemt noe annet.

UNIVERSITETET I BERGEN

Det matematisk – naturvitenskapelige fakultet
FORSKERUTDANNINGSUTVALGET

Sak 6/13 (ePhorte sak 2013/2457)

Møtedato: 11.04.2013

FORSKERUTDANNINGSMELDING FOR 2012

I brev fra rektor 13.12.12 bes det om innspill til en rapport for 2012 og planer for 2013. Dette brevet danner grunnlaget for meldingsarbeidet ved fakultetet. I tillegg til utarbeiding av meldinger, ble fakultetet også bedt om å gi innspill og kommentarer innen 15. januar til blant annet styringsparametere, resultater for 2012 og planer for 2013. Svaret er vedlagt.

I forbindelse med denne nye målstrukturen og styringsparametre for universitetets virksomhet, ble det lagt opp for en forenkling av forsknings-, forskerutdannings- og utdanningsmeldingene for 2012. Spørsmål til meldingene er gitt i vedlegg til rektors brev og fakultetene anmodes om å skrive kortfattede meldinger på til sammen 12 sider. Fristen for meldingene til er fremskyndet om to uker i forhold til tidligere år, nemlig 1. april 2012.

Det er studieadministrasjonen ved fakultetet som utarbeider forskerutdanningsmeldingen på grunnlag av blant annet kandidat- og resultattall og instituttene utdanningsmeldinger. I tillegg skal det hvert år omtales spesielle områder som Universitetsstyret har prioritert i studiekvalitetsarbeidet i det aktuelle året. Fakultetets utdanningsmelding behandles i forskerutdanningsutvalget 11. april og godkjennes i fakultetsstyret på møte 26. april.

Fakultetet har i brev av 1.2.13 bedt instituttene om å utarbeide sine forskerutdanningsmeldinger. Fristen for tilbakemelding fra instituttene var 8.3.13. Instituttene forskerutdanningsmeldinger har gitt fakultetets studieadministrasjon en god oversikt over arbeidet med doktorgradsutdanningen som er gjort i 2012.

FORSLAG TIL VEDTAK:

Forskerutdanningsutvalget vedtok, med de merknader som framkom i møtet, å slutte seg til forslag til Forskerutdanningsmelding for 2012. Prodekana gis fullmakt til å slutføre meldingen.

08.04.2013 KRKA

Vedlegg

- 1) Forskerutdanningsmeldingen 2012 – planer 2013
- 2) Alle meldingene for 2012 fra instituttene – vedlegg
- 3) Brev fra rektor om opplegg for meldingene 2012 – vedlegg

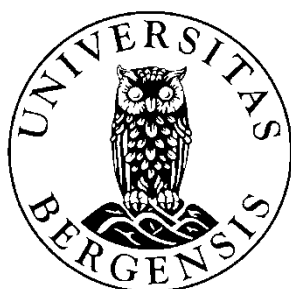
- 4) Spørsmål til meldingene – vedlegg
- 5) MN-fakultetets innspill til rapport 2012

Forskerutdanningsmelding 2012

Planer 2013

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet

Skal behandles av fakultetsstyret fredag 26. april

Innholdsfortegnelse

1. Innledning og oppsummering 2012	3
2. Oppfølging av prioriteringer for 2011	3
3. Forholdet mellom forskerutdanningen og forskningsattsninger	4
4. Gjennomstrømningstiden	4
5. Omfang av underkjenninger	4
6. Implementering av midtvegsevaluering	5
7. Veilederopplæring	5
8. Registrering og fremdriftsrapportering	5
9. Oppsummering	6

1 Innledning og oppsummering 2012

I 2012 disputerte 72 kandidater for doktorgraden ved MN-fakultetet, hvorav alle fikk tildelt ph.d.-graden. Totalt 3 avhandlinger ble underkjent, i tillegg kommer en innstilling med dissens i komitéen. Det var en forventet tilbakegang i tildelte doktorgrader fra året før, og måltallet var 75. Vi hadde likevel en forventning om at noen flere kandidater med gamle avtaler skulle levere og disputere i 2012. For 2013 har vi estimert det samme måltallet; 75, da vi til tross for nedgang i forskningsrådsstipendiater over flere år, ser en jevn tilstrømning av nye kandidater. Flere institutter melder inn opp mot 45 % nye kandidater som ikke er tilsatt ved UiB. Det betyr at kandidattallet ikke er like sterkt berørt av tilbakegangen i stipendiatstillinger som vi tidligere har uttrykt bekymring for.

Resultatindikator	2010 Resultat	2011 Resultat	2012 Resultat	2013 Ambisjoner
Total antall disputaser	76	94	72	75
Antall uteksaminerte ph.d.-kandidater pr. vitenskapelig årsverk	0,36	0,42	0,35	0,35
Nye doktorgradsavtaler*	26	38	25	60
Antall aktive ph.d.-kandidater	449	427	435	430
Tilsatte stipendiatstillinger finansiert fra grunnbevilgningen	125	122	129	138
Tilsatte i stipendiatstillinger finansiert fra Norges forskningsråd og andre eksterne bidragsytere	101	71	72	85
Gjennomstrømming for disputerte ph.d.-kandidater (netto årsverk)	3,4	3,6	3,6	3,6

*Antall reelle nye avtaler har i årene 2010-2012 vært omtrent det dobbelte av hva som fremkommer i DBH.

2 Oppfølging av prioriteringer for 2011

Et av fakultetets hovedmål var å følge med på gjennomstrømningstiden, og arbeide for å holde denne så nær normert tid som mulig. Vi ser at gjennomstrømningstiden i 2012 holder seg på nivå med tidligere år, og nettotidsbruk ligger på 3,6 år. Instituttene melder at midtvegsevaluering er et godt egnet hjelpemiddel for både kandidat og veileder (og forskningsgruppe) for å få oversikt over den enkelte kandidats framdrift og for å sikre kvaliteten i arbeidet.

3 Forholdet mellom forskerutdanningen og forskningssatsninger

Ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet er de fleste kandidatene knyttet til forskningsprosjekter, uavhengig av om de er NFR-/EU-finansierte eller universitetsstipendiater. Fakultetet har gjennom flere år tildelt universitetsstipendiatstillinger strategisk for å styrke prosjekter og fagfelt og instituttene fordeler de «faste» stillingene tilsvarende. Dette mener vi er et godt grep som både styrker selve doktorgradsarbeidet og forskningen i sin helhet.

Flere institutter har en nedgang i NFR-finansierte stipendiatstillinger, bl.a. rapporterer Institutt for biologi at denne nedgangen er på 40 % fra 2010 til 2012. Etter å ha hatt et relativt høyt antall NFR-stipendiater i årene 2007-2010 representerer nedgangen en endring hos oss. Totalt antall aktive kandidater totalt er forholdsvis stabilt, vi har i dag 435 kandidater mot 428 i fjor.

4 Gjennomstrømningstiden

Generelt er fakultetet fornøyd med gjennomstrømningstiden, som for 2012 er på 3,6 år netto. Bruttotiden på 4,3 år er den laveste ved UiB. Vi vil i løpet av 2013 gå gjennom rutiner for registrering av permisjoner og sykemeldinger, særlig for eksternt tilsatte kandidater, slik at vi får en enda bedre kvalitetssikring av tallene som rapporteres. Fakultetet hadde et svært godt resultat i 2011, med 94 disputaser. Da ble en del gamle avtaler avsluttet. Det er fremdeles noen gamle avtaler, som vi antar vil prege gjennomstrømningstiden også i de nærmeste årene. Det er for tiden stor etterspørsel etter våre kandidater og derfor et svært godt arbeidsmarked. De som går over i annen jobb før avhandlingen er ferdig bruker erfaringsmessig lengre tid på å ferdigstille ph.d.-arbeidet.

Gjennomstrømningstiden er noe høyere for kvinner, både brutto- og nettotid; hhv. 4,4 år og 3,8 år. Vi registrerer også et økende antall foreldrepermisjoner, søknader om ammetid mm. Det vil være viktig å få en god oversikt over slike permisjoner, slik at den blir fulgt godt når det kommer til registrering og rapportering.

Mange av våre kandidater kommer fra utlandet, og da ofte ikke-engelsktalende land. Vi vil igjen påpeke et sterkt behov for å innføre språkkrav tilsvarende det som eksisterer for masterprogrammene. Enkelte kandidater bruker uforholdsmessig mye tid på å opparbeide seg tilstrekkelig språkkompetanse etter at de er startet på doktorgradsprosjektet.

5 Omfang av underkjenninger

I 2012 ble tre avhandlinger underkjent. I årene 2008-2012 har antallet underkjenninger ligget mellom 1 og 3. Det tegner seg ikke et tydelig mønster over hvem som får avhandlingen underkjent i forhold til kjønn, statsborgerskap, antall veiledere og institutttilhørighet. Det totale tallet er også så lavt at det ikke er formålstjenlig å analysere statistisk. Fakultetet vurderer underkjenningene som et tegn på at kvalitetskontrollen fungerer, samtidig som vi ønsker at alle avhandlinger holder et slikt nivå at dette ikke forekommer.

6 Implementering av midtvegsevaluering

Da vårt fakultet har et høyt antall kandidater ble midtvegsevalueringen vurdert som en ressurskrevende ordning, og den ble mottatt med en viss skepsis da den ble lansert. Derfor er det gledelig å se at instituttene nå melder tilbake at de opplever at ordningen er godt mottatt, og at man ser den som et viktig instrument i oppfølgingen av kandidatene. Midtvegsevaluering er et av få konkrete tiltak i handlingsplanen for forskerutdanningen som har en tydelig kvalitativ funksjon. Ordningen er derfor viktig å optimalisere og videreføre. Fakultetet har sett det som viktig at det er opp til det enkelte institutt å finne en hensiktsmessig form på midtvegsevalueringen. Det mener vi er både er riktig og nødvendig for å sikre en best mulig ordning for det enkelte fagmiljø. Vi ser ingen grunn til å legge særlige føringer for ordningen, annet enn å sørge for at de ulike miljøene er informert om ulike løsninger for midtvegsevaluering for inspirasjon og videreutvikling lokalt.

7 Veilederopplæring

Fakultetet ser det som svært positivt at opplæringen i universitetspedagogikk har fått inn en veiledningsmodul, og at dette temaet vektlegges for nytilsatte. Vi ønsker også å legge til rette for mer uformelle seminarer hvor etablerte veiledere kan møtes for et liknende tilbud. I minst en av forskerskolene ved fakultetet legges det inn noe aktivitet rettet mot veiledere. Et av instituttene melder om at det er ønskelig med veilederopplæring av særlig eksterne veiledere, og at de ønsker å videreføre halvdagsseminarer for alle veiledere.

8 Registrering og fremdriftsrapportering

Kandidatene ved vårt fakultet har registrert seg i studentweb også lenge før dette ble et tiltak i handlingsplanen. Det er bl.a. for å kunne melde seg opp i emner som skal inn i opplæringsdelen. I tillegg har vi sett det som en hensiktsmessig måte å følge opp kandidatene på. Vi ser ikke at det finnes en annen løsning som dekker kandidatenes behov for å ha oversikt over egen opplæringsdel, samtidig som vi får en oppdatering av personopplysninger mm. Vi mener ordningen derfor må videreføres.

Framdriftsrapporteringen har vært preget av noen barnesykdommer etter at man gikk over til elektronisk rapport, og resultatene har vært forsinket. Hvis dette skal være et operasjonelt styringsverktøy er det viktig at instituttene har tilgang til resultatene raskere enn det som har vært tilfelle til nå. Vi oppfordrer derfor til at det vurderes om det finnes tekniske løsninger som er bedre egnet og mindre sårbare. Elektronisk rapportering gir gode data på en rekke områder, og svarprosenten er høy. Enkelte institutter har 100 % svar blant både kandidater og veiledere. I tillegg er etterarbeidet og oppfølgingen av dem betydelig mer effektivt sammenlignet med de gamle papirrapportene. Et av de mer oppsiktsvekkende resultatene i år er det høye antallet kandidater som rapporterer at de planlegger å være ferdige i løpet av året. Hele 148 sier de skal levere i 2012, samtidig som fakultetet har satt et måltall på 75 disputaser.

9 Oppsummering

Forskerutdanningen er en av de sentrale oppgavene vi har ved vårt fakultet. Den er et viktig bidrag i prosessen med å bygge opp kunnskapssamfunnet og da spesielt for å tilrettelegge for den økte etterspørselen av realfagskompetanse som er gjeldende. Den representerer også et viktig forskningsbidrag, en karriereveg for våre studenter og ikke minst er det her vi utdanner noen av fremtidens forskere både innenfor og utenfor akademien.

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultets utfordringer innen forskerutdanningen ligger hovedsakelig i å holde antall stillinger på et høyt nivå, samt å ha et godt rekrutteringsgrunnlag og tiltrukke oss de gode studentene. En del fagmiljøer sliter med å rekruttere tilstrekkelig antall norsk-/skandinavisktalende kandidater til å dekke undervisningsbehovet som leveres gjennom pliktarbeidet, og det kan også være en utfordring å tiltrukke seg kandidater med god og riktig fagbakgrunn.

Etter en sterk vekst i kandidater utover 2000-tallet ser det nå ut til at vi har stabilisert oss på 430 kandidater og 75-80 disputaser per år. Det høye antallet kandidater gir utfordringer og muligheter. Den desidert viktigste delen av utdanningen er forskningsarbeidet, men det er den studiemessige delen som lettest lar seg bruke som datagrunnlag for kandidatoppfølging, statistikk, rapportering osv. Doktorgradsutdanningen er et stort og effektivt studieadministrativt apparat som er arbeidskrevende for fakultetet. Forskerutdanningen er organisert som ett program for hele institusjonen, og alle kandidater tildeles den samme graden. Når det gjelder administrasjon av doktorgradsprogrammet mener vi det viktig med tydelig og sentral koordinering som gjenspeiler dette. Med handlingsplanen ble flere studieadministrative tiltak og arbeidsformer innført i doktorgradsadministrasjonen, særlig ift. halvtårsregistrering. Også emner/kurs som inngår i opplæringsdelen ligger i skjæringspunktet mellom studier og forskning. Mange rutiner for vurdering/godkjenning av aktiviteter og registrering av resultater er like for alle tre utdanningsnivåer ved universitetet, og forskerutdanningen vil kunne dra nytte av kompetanse som Studieadministrativ avdeling innehar. Vi ønsker derfor en tettere kobling mellom Forskningsadministrativ avdeling og Studieadministrativ avdeling.

Det er kommet pålegg om at det skal utarbeides Diploma supplement i løpet av 2013. Det er et forslag vi støtter, men vi ser behov for at man parallelt vurderer selve diplom/vitnemålet, slik at det følger den samme linjen som master- og bachelorvitnemål. For fakulteter med mange kandidater er det nødvendig at det legges ned arbeid i utvikling av doktorgradsmodulen i FS og at produksjonen av Diploma supplement blir effektivisert. Det er fremdeles til dels store utfordringer knyttet til registrering av kandidatenes fulle navn og personnummer for utenlandske statsborgere. Det er på nåværende tidspunkt en alt for dårlig korrelasjon mellom norske navneeregler og de navn som registreres i FS. Det gir uakseptable konsekvenser med feile navn for utskrift av Diploma supplement fra FS, vitnemål/diplom når den tid kommer som ikke må foregå ved vårt universitet. Antakelig vil en tettere kobling mellom personaldatabase (PAGA og Sebra) og FS kunne hjelpe på å fylle en del av disse hullene for de kandidatene som er tilsatt ved UiB. For å bedre våre rutiner på dette har vi innført krav om at pass forevises ifm. oppretting av kandidater i FS. Dette gjør vi for å sikre kvaliteten i databasen vår, slik at bl.a. den dokumentasjon vi utsteder er korrekt. Med innføring av elektronisk utarbeidet dokumentasjon vil dette bli stadig viktigere.

Fakultetene
Universitetsmuseet

Referanse
2012/13484-TOT

Dato
13.12.2012

Innspill til rapport 2012 og planer 2013 og om meldinger for 2012

Vi viser til universitetsstyrets vedtak om nye virksomhetsmål og styringsparametre, i sak 4b/2012 og sak 50/12. Vi viser også til Kunnskapsdepartementets tildelingsbrev for 2012 med ny målstruktur for institusjonene. Vedlegg 1 viser departementets målstruktur

Universitetets strategiske prioriteringer, virksomhetsmålene og universitetets egne mål og styringsparametre danner grunnlag for utforming av rapport 2012 og planer 2013 som skal behandles i styret i møte 14. februar 2013. Universitetets egne mål og styringsparametre (jf sak 4b/12) og departementspålagte tillegg (jf sak 50/12) er vedlegg 2. Vurderingene fra forsknings-, forskerutdannings- og utdanningsmeldingene vil få bredere omtale i dokumentet. For arbeidet med rapport og planer vil vi be fakultetene om kortfattede innspill til følgende:

- Forsknings-, forskerutdannings- og utdanningsmeldingen for 2011 er viktige dokumenter for rapportering av aktivitet og prioritering av tiltak. Vi ber fakultetene ta stilling til om resultatene i 2012 gir grunnlag for å endre hovedvurderingene i meldingene fra våren 2012. Som del av gjennomgangen bes fakultetene peke på hvilket område det er størst fremgang og å identifisere hvilket område det er størst risiko for at ambisjonene ikke innfris. Det bes om en kortfattet vurdering av hvilke tiltak som er iverksatt for å redusere risikoen innenfor dette området.
- Fakultetene bes om å gi korte vurderinger av resultatene for 2012 og ambisjonene for 2013 for hver av styringsparametrene for 2012 (jf vedlegg 1 og 2).
- Universitetsstyret skal behandle mål og styringsparametre for 2013 i styremøtet 14.2. Vi imøteser innspill fra fakultetene til universitetets mål og styringsparametre for 2013.

Det bes om en tilbakemelding innen **15. januar 2013**. Dersom noen har spørsmål eller kommentarer, vennligst kontakt Tore Tungodden eller Steinar Vestad, som er redaksjon for Rapport for 2012 og Planer for 2013.

Det vil bli lagt opp til en forenkling av de ordinære forsknings-, forskerutdannings- og utdanningsmeldingene, som har frist 1. april 2013. De tre meldingene bør til sammen ikke overstige mer enn 12 sider og spørsmålene som ønskes besvart er listet i vedlegg 3.

Sigmund Grønmo
rektor

Kari Tove Elvbakken
universitetsdirektør

Vedlegg:

1. Kunnskapsdepartementets målstruktur
2. Styringsparametre og virksomhetsmål ved UiB
3. Opplegg for meldinger om 2012

Kopi: Forskningsadministrativ avdeling og Studieadministrativ avdeling

---

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Universitetsledelsen
Telefon 55 58 20 01
Telefaks 55 58 96 43

Postadresse
Postboks 7800
5020 Bergen

Besøksadresse
Harald Hårfagres gate 1
Bergen

Saksbehandler
Tore Tungodden
55582068

Vedlegg 3

Spørsmål til meldingene 2012

Forskning

- Status for fakultetets strategi og eventuelle justeringer av strategien bør omtales, sammen med nye forskningssatsinger som er igangsatt, eller som planlegges
- Oppfølging av prioriteringer omtalt i forskningsmeldingen for 2011
- Omtale av prioritert forskningssamarbeid med andre forskningsinstitusjoner og samfunns- og næringsliv om forskning
- Kort omtale av arbeid med å styrke forskningsledelse, organisering og strategisk planlegging
- Omtale av tverrfaglige og flerfaglige initiativ og satsinger (pågående og planlagte)
- Omtale av tiltak som kan styrke publiseringen, særlig på nivå II
- Fakultetene bes om å gi en kortfattet omtale av hvilke faglige prioriteringer og planer som er knyttet til ekstern finansiert forskning, hvilke eksterne finansieringskilder som er de viktigste og hvilke ressurser som settes inn for å styrke ekstern finansiering
- Kort omtale av store nye prosjekter: spesielt om SFF og ERC og eller andre viktige tildelinger nasjonalt eller internasjonalt
- Oppfølging av fagevalueringer fra 2012

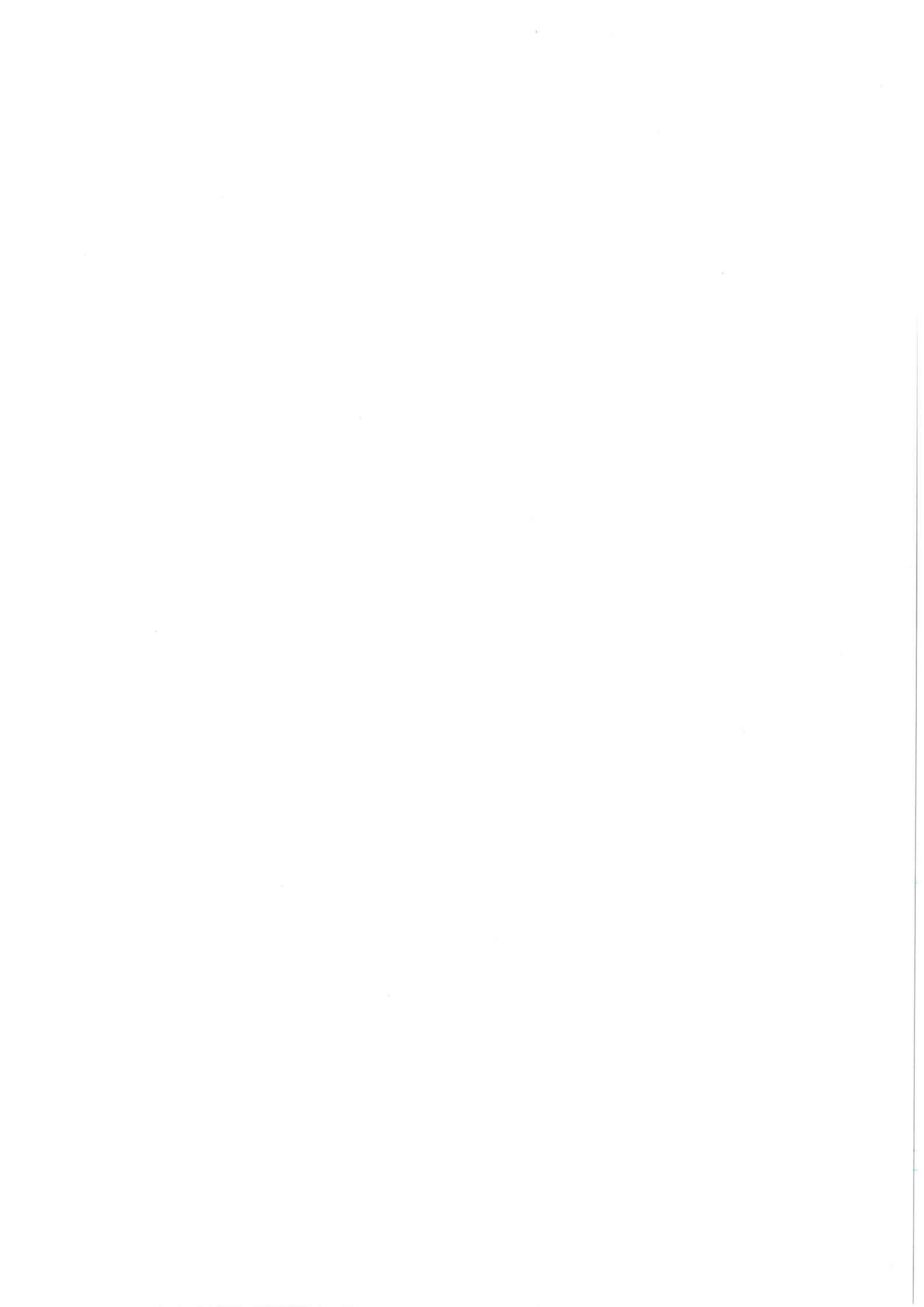
Forskerutdanning

- Oppfølging av prioriteringer omtalt i forskerutdanningsmeldingen for 2011
- Hvordan vurderes forholdet mellom forskerutdanning og forskningssatsinger ved fakultetet?
- Hvordan vurderes gjennomstrømmingen og gjennomføringen i forskerutdanningen og eventuelt hvilke tiltak ønsker fakultetet å prioritere i 2013 for å bedre gjennomstrømming og gjennomføring ønsker fakultetet?
- Hvordan vurderes omfanget av underkjenninger og eventuelt hvilke tiltak for å hindre frafall og underkjenninger vil fakultetet prioritere i 2013?
- Hvordan vurderes implementeringen av midtveisevaluering og eventuelt hvilke tiltak for å gjennomføre midtveisevalueringen vil fakultetet prioritere i 2013?
- Hvilke erfaringer har fakultetet med veilederopplæring og eventuelt hvilke behov for veilederopplæring vurderes som viktig å fylle for å styrke veiledernes veiledningskompetanse?
- Hvordan vurderes innføringen av ph.d.- registrering og felles fremdriftsrapportering for ph.d.-kandidatene og hvilke eventuelle resultater har dette gitt i forhold til fakultetets helhetlige oppfølging av ph.d.-kandidatene?

Utdanning

- Oppfølging av prioriteringer omtalt i utdanningsmeldingen for 2011
- Eksempel på et studiekvalitets- eller læringsmiljøtiltak fakultetet har hatt særlig oppmerksomhet om inneværende år
- Eksempel på et område fakultetet har særlige utfordringer og vil følge opp i det kommende året
- Eksempel på et studiekvalitets- læringsmiljøtiltak/ område fakultetet har vært særlig fornøyd med inneværende år
- Hvilke(t) program har vært evaluert inneværende år
- Kort status på resultatoppnåelse i henhold til styringsparametrene
- Planer for opprettinger/ nedlegginger av studietilbud
- Planer for allokering av studieplasser/opptaksrammer for 2014/ 2015
- Fakultetets prioriterte områder for 2013
- Plan for programevalueringer 2013

Universitetsdirektøren

Referanse

2012/13484-KRB

Dato

17.01.2013

Innspill til rapport 2012 og planer 2013 fra Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet

Vi viser til sak 12/13484, mottatt 3. januar 2013 (datert 13. desember 2012). På grunn av kort tidsfrist har vi ikke fått anledning til å diskutere saken med instituttene, og heller ikke til grundig gjennomgang internt på fakultetet. Vi beklager at vi derfor ikke kommer med innspill til selve måleparameterne til UiB i denne omgang. Vi foreslår at det vurderes å sette ned en arbeidsgruppe med representanter fra fakultetene for en grundig gjennomgang av hva som er hensiktsmessige måleparametere for UiB, dersom en ønsker å endre disse.

KDs sektormål 1 – utdanning

Gjennomføring på normert tid

Mange av rapporteringstallene for utdanning 2012 vil ikke være klare før i forbindelse med rapporteringen til DBH. Det er derfor vanskelig å uttale seg om de fleste måltallene på nåværende tidspunkt. På den annen side er det ikke noe som indikerer at fakultetet skal få store negative avvik på sine utdanningsparametere. Måltallet for antall mastergrader i 2012 er allerede passert (måltall 230, foreløpig registrerte 247).

Fakultetet har de siste årene hatt et høyt antall uteksaminerte masterstudenter, noe som også stemmer godt overens med opptakstallene på mastergrad to år tidligere. Tidsfrist på master, som er en nasjonal ordning ved MN-fakultetene, medfører at kun lovfestede permisjoner og andre gyldige grunner gir rom for utsettelse. Det betyr at de aller fleste blir ferdig på normert tid, og måltallene som settes er rimelig forutsigbare. Basert på dette forventer vi en økning i antall mastergrader for 2013 til 275.

For bachelorgradene våre er frafall og fullføring på normert tid fortsatt en utfordring. Ulike virkemidler er tatt i bruk for å bedre på dette, men vi vil fortsatt måtte arbeide videre med denne problemstillingen fremover.

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Det matematisk-naturvitenskapelige
fakultet
Telefon 55582062
Telefaks 55589666
post@mnfa.uib.no

Postadresse
Postboks 7803
5020 Bergen

Besøksadresse
Allég. 41, Realfagbygget
Bergen

Saksbehandler
Kristin Bakken
+47 55 58 31 43

Fakultetet har de siste årene tatt opp store studentkull, noe som medfører økning i studiepoengsproduksjonen. Det er likevel stor variasjon mellom studieprogrammene, og det er relativt stor usikkerhet rundt produksjonen til årsstudiestudenter.

Studentene skal lykkes med å oppnå læringsutbytte som er definert for studieprogrammene

Fakultetet har utarbeidet læringsutbyttebeskrivelser for alle emner og studieprogram, og skal fremover ha fokus på hvordan vi lykkes med at studentene oppnår det læringsutbytte som er satt.

Antall uteksaminerte kandidater tatt opp på doktorgradsprogrammet 6 år tidligere

For rapporteringsåret 2011 hadde fakultetet i overkant av 50 «gamle» avtaler, året sett under ett. Selv om det totalt sett er et stort antall aktive kandidater ved fakultetet, ligger dette tallet noe høyt. Noe av forklaringen har bakgrunn i lovfestede permisjoner. Likevel tror vi at en del kandidater ikke jobber fulltid med avhandlingen, men her vil vi ha behov for å gå dypere inn i tallmaterialet.

KDs sektormål 2 – forskning

Resultatoppnåelse på forskning i forhold til egenart

Resultatoppnåelse kan måles ut i fra evnen til å konkurrere om forskningsmidler og evnen til å publisere forskningsresultater i anerkjente tidsskrift. Begge disse indikatorene har vært positivt stabile for fakultetet de senere år.

Vi har i flere år hatt en BOA på ca. 40% av total aktivitet. Regnskapet for 2012 viser en BOA for fakultetet på 38,2%, litt lavere enn i 2011 (noe som skyldes at SKD bevilgningen på 20 millioner fra 2012 er tildelt over grunnbevilgningen). Også i 2012 har vi en oppgang i EU-finansieringen, i tråd med en forsiktig positiv utvikling de senere år. Fakultet oppnådde SFF-status for et nytt senter (Birkelandssenteret) i 2012. Samtidig utløp SFF-senterstatusen og -bevilgningen for Bjerknessenteret og CIPR.

Fakultetet oppnådde 2 nye ERC prosjekt i 2012, med ERC Starting Grant til Saket Saurabh (Institutt for informatikk) og ERC Advanced Grant til Nikolai Østgaard (Institutt for fysikk og teknologi). Fakultetet har fokus på informasjon om mulighetene til finansiering gjennom ERC, og ser en positiv utvikling i antall søknader. Innen Forskningsrådets program for fri prosjektstøtte (FRIPRO) oppnådde fakultetet 4 innvilgede prosjekter i 2012. Det er en innvilgelsesprosent på 6 %. Fakultetet vil i løpet av våren 2013 se nærmere på hvor mange søknader som fikk god evaluering (6-7) uten å få finansiering, og hvordan man kan bedre mulighetene til gjennomslag i FRIPRO.

Foreløpige regnskapstall for 2012

	2011	2012*	Endring
1. Oppdragsaktivitet	2	5	3
2. NFR - bidragsaktivitet	207	192	-16
3. EU - bidragsaktivitet	21	23	1
4. Annen bidragsaktivitet	102	107	5
	333	326	-7

*Nedgangen på NFR skyldes flytting av 20 millioner øremerket SKD fra NFR til grunnbudsjettet (realiteten er derfor 4 millioner oppgang fra 2011 til 2012 på NFR)

Når det gjelder publisering, er resultatene for 2012 ikke kjent ennå, men vi håper at den positive utviklingen vedvarer (både nivå I og II). På dette området kan imidlertid resultatene svinge noe fra år til år. Måltallet for 2012 er på 252 publikasjonspoeng.

Samspill mellom forskning og utdanning

Utdanningen ved fakultetet er tett koblet opp mot forskningsaktiviteten. Spesielt har masterstudentene en slik kobling, men også mange av våre emner på bachelornivå har direkte forbindelse til forskningsaktivitet. Spesielt kan nevnes Svalex¹ og NANO100² som begge har fått UiBs utdanningskvalitetspris. I tillegg finnes det en rekke andre emner som undervises etter de samme grunnprinsippene, der studentene gjennom emnet skal være delaktige i den forskningsaktiviteten som skjer ved fakultetet.

Kommentarer til KDs sektormål 3 – tydelige samfunnsaktører, formidling, innovasjon etc

Andel inntekter fra BOA utenom EU og NFR

Denne aktiviteten ligger på om lag samme nivå i 2012 som i 2011, hvor den utgjorde 12% av samlet aktivitet. Akademia-avtalen, BKK-avtalen og BFS-ordningen bidrar til disse inntektene. Disse avtalene/ordningene har positive ringvirkninger som muliggjør bygging av sterke fagmiljøer, rekruttering og doktorgradsproduksjon.

Samarbeid med samfunns- og næringsliv

Fakultetet har et utstrakt samarbeid med samfunns- og næringsliv, noe blant annet Akademia- og BKK-avtalene i avsnittet over viser. SFI-en vi er vertsinstusjon for innen lakselus, og SFI-en vi deltar i sammen med CMR (måleteknologi) er også eksempler på aktivitet som innebærer stor grad av samarbeid med næringsliv gjennom konsortiepartnerskap. Det samme gjelder for FME-ene og senter for geotermi.

¹ <http://www.uib.no/form/nyheter/2010/11/ugleprisen-til-svalex>

² <http://www.uib.no/form/nyheter/2010/02/fikk-ugleprisen>

Fleksibel utdanning

Med bakgrunn i at emnene ved vårt fakultet har mye obligatoriske aktiviteter med feltarbeid og laboratoriearbeid, og at disse aktivitetene må være gjennomført for at læringsutbytte skal oppnås, er det i liten grad hensiktsmessig med «fleksibel utdanning». For øvrig skal det være gode muligheter for å ta teoretiske emner selv om man ikke oppholder seg på campus. Dette skal det allerede være lagt til rette for gjennom de systemene som benyttes av undervisere og studenter i undervisningssituasjonen.

Kommentarer til KDs sektormål 4 – effektiv forvaltning, samsvar med samfunnsrolle etc

Langsiktig økonomisk planlegging

Instituttene ved fakultetet tildeles rammebudsjetter for lønn, drift og husleie. For å få gode langtidsprognoser for fakultetet er instituttene pålagt å utarbeide årlige langtidsbudsjetter. Med resultattildelinger, årlige variasjoner i tildelingene over grunnbudsjettet for øvrig samt variabel inntjening på BOA, er langtidsbudsjettering en utfordring. Fakultetet arbeider imidlertid kontinuerlig med å forbedre systemene for dette og langtidsbudsjettering er blant hovedtemaene på de årlige dialogmøtene med instituttene. Fakultetet har arbeidet med å styrke den samlede økonomikompetansen og kommunikasjonen mellom økonomi-medarbeidere og ledere. Spesielt innenfor prosjektøkonomi har det vært behov for en styrking, og flere av instituttene har tilsatt prosjektøkonomer de senere år. En stor utfordring for fakultetet er finansiering og vedlikehold av infrastruktur og vitenskapelig utstyr, ikke minst utstyr i prismessig mellomklasse. I dette ligger det betydelig risiko for å mangle tilgang på infrastruktur som er nødvendig for naturvitenskapelig forskning på internasjonalt nivå. Her mangler fakultetet gode virkemidler, og vil måtte adressere dette i årene framover.

Robuste fagmiljøer

Fakultetets ledelsesstruktur gjenspeiler et ønske om sterk strategisk faglig ledelse, da vi ser på dette som et sentralt virkemiddel for å bygge opp sterke fagmiljøer. Dette har sammenheng med vår avhengighet av infrastruktur som utstyr, laboratorier, teknisk personale etc. Fakultetets forskning er organisert i forskningsgrupper, for å styrke internt faglig samarbeid og for koordinering av avgjørende innsatsfaktorer for naturvitenskapelig forskning av internasjonal standard.

I 2012 har instituttlederene deltatt i et felles lederutviklingsarbeid sammen med dekanatet, og i 2013 vil vi gjennomføre et forsknings-lederprogram for å styrke ledelsen også på forskningsgruppenivå.

For å bygge og videreutvikle robuste fagmiljø, samt for å styrke nye forskningsområder, er ekstern finansiering helt avgjørende, ettersom grunnbudsjettet for forskningsaktiviteten i liten grad dekker mer enn lønn og husleiekostnader. I realiteten er all drift av forskning ved vårt fakultet finansiert av eksterne midler, inkludert for phd-studenter og i stor grad for masterstudenter også. Dette forklarer det sterke fokus fakultetet har på BOA ettersom denne, i et koordinert samspill med basisfinansieringen, gir oss handlingsrom til å kunne følge opp våre strategiplaner for forskning.

Andel kvinner i (dosent og) professorstilling

Fakultetet har over flere år hatt en oppgang i andel kvinner i professorstilling. Ut i fra DBH ser det ikke ut til å ha vært noen endring fra 2011 til 2012 i andelen kvinner i professorater, som ligger på 14% (denne var 9% i 2008). Fakultetet arbeider bredt med å fremme rekruttering av kvinner til våre fagområder, og vil fortsette med det. Fakultetet har som mål å oppnå 20% kvinner i professorstillinger innen 2016.

Antall midlertidig ansatte

Det er først og fremst forskere og vikarer som er tilsatt på midlertidige kontrakter ved fakultetet, i tillegg til åremålsstillinger som stipendiat, postdoktor og faglige lederstillinger (instituttledere og dekan). Antall forskere gjenspeiler fakultetets høye BOA andel, og er sånn sett resultat av forskningsfinansieringssystemet i Norge, ettersom disse i stor grad er finansiert av Forskningsrådet.

En viss andel forskere er en forutsetning for fakultetets høye faglige aktivitet og kvalitet, og for innfrielse av våre forpliktelser. De fleste forskere ved fakultetet er i dag midlertidig ansatt. Fakultetet ser behov for enkelte faste forskerstillinger. En forutsetning må være at stillingene inngår i sterke forskningsgrupper som over tid har vist betydelig evne til innhenting av prosjekter, og der det er realistisk å få høyt kvalifiserte søkere.

Kommentarer til enkelte av UiBs virksomhetsmål

Forholdstallet mellom søkertall og opptakstall

Fakultetet har de siste tre årene økt både antall primærsøkere og antall studenter som er tatt opp til våre studieprogrammer. Høsten 2012 fikk fakultetet tildelt 20 nye studieplasser, og øking i søkertall gir oss en god mulighet til å fylle studieplassene. Søkermassen til studieprogrammene er ujevnt fordelt med det resultat at noen programmer har opptaksgrense, mens de fleste fremdeles er åpne. Vi forventer at søkermassen kommer til å øke, slik at flere av våre programmer kan bli lukket på sikt.

Andelen av studentene som har utenlandsopphold

Selv om fakultetet oppnår sine måltall for utveksling, er vil likevel et stykke unna en målsetning på 20 %. Det kommende året vil fakultetet sammen med instituttene arbeide for å bli mer målrettet i forhold til hvilke avtaler som skal anbefales overfor studentene, slik at utvekslingstilbudet på de ulike studieprogrammene blir tydeligere. Utveksling til utenlandske universitet kommer imidlertid i konkurranse med opphold ved UNIS på Svalbard, et samarbeid vi også er forpliktet å rekruttere studenter til.

Måltallet for utvekslingsstudenter er satt noe ned i 2013. Dette henger sammen med at farmasi-studentene nå skal rapporteres på MOF, i tillegg til at vi er usikker på hvordan flytting av arbeidsoppgaver fra SA til fakultetet vil slå ut i forhold til informasjonsflyt og oppfølging av studentene.

For øvrig er fakultetet aktivt når det gjelder fellesgrader og har god rekruttering av godt kvalifiserte masterstudenter med utenlandsk utdanning.

Ph.-d.-kandidater

Fakultetet har de siste årene hatt en markant nedgang i antall stipendiater, spesielt med finansiering fra NFR. Dette vil i løpet av noen år føre til en nedgang i antall doktorgrader ved vårt fakultet. Det totale omfanget av aktive kandidater ligger på i overkant av 400, og måltallet for uteksaminering av kandidater i 2013 er satt til 75. Måltallet for 2012 var også 75 og antall kandidater endte på 73.

Netto gjennomføringstid lå i 2011 på 3,6 år (2012 tall er ikke klare) med fratrekk for gyldige permisjoner. Dette er noe høyere enn vi ønsker, og her må vi se på om det er grunn til å gjøre grep for å legge bedre til rette. Det er grunn til å anta at tallet vil være noenlunde det samme for 2012. I løpet av 2013 skal det vurderes å gi veilederopplæring i tilknytning til ph.d-programmet.

Vennlig hilsen

Kristin Bakken
Fungerende fakultetsdirektør

Eli Neshavn Høie
studiesjef